Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 3 апрель • Шанба • № 38 (14066) تركستان * TURKİSTAN Нархи 5 сўм.

5 апрель—Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ташкил топган кун

ЁШЛАР БОР ЖОЙДА СУРЪАТ БЎЛАДИ, ЭЗГУ ИШЛАРГА ЖУРЪАТ БЎЛАДИ

Суратчи Муҳаммад АМИН.

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИНИНГ ТАШКИЛОТ ТАВАЛЛУД ТОПГАН КУНИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ АЪЗОЛАРИГА, РЕСПУБЛИКА ЁШЛАР ҲАРАКАТИ ФАХРИЙЛАРИ ВА БАРЧА ЙИГИТ-ҚИЗЛАРИГА

ТАБРИГИ

Муҳтарам устозлар!
Азиз дўстлар!
Қадрли йигит-қизлар!

Сизларни — Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи аъзоларини, фахрию-фаолларини ҳамда элимизнинг барча йигит-қизларини 5 апрель — Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ташкил топган кун муносабати билан самимий қутлаймиз.

«Ёшлар учун қанча хизмат қилсак оз» деган эди Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов бир учрашув пайтида. Дарҳақиқат, сўнгги йилларда ёшлар учун жуда катта имкониятлар яратиб беріляпти. Кўплаб ёшларнинг чет мамлакатларга ўқишга юборилиши, Президентимизнинг ёш ижодкорларни ва талабаларни қўллаб-қувватлашга қаратилган қатор фармонлари, ёшлар иши бўйича Республика кенгашининг тузилиши буларнинг барчаси 1992 йил — ёшлар учун ғамхўрлик йили бўлди дейишга тўла асос беради. Республика ёшларининг манфаатларини ифодалаб келаётган — Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ана шу ғамхўрликка муносиб жавоб бериш учун муайян ишларни Сизнинг бевосита иштирокингизда рўёбга чиқараётганлигини алоҳида мамнуният ва ташаккур билан таъкидламоқ жоиз деб биламиз.

Тўғри, бугун мураккаб бир даврда яшаяпмиз. Бироқ ҳеч бир соҳада қийинчиликларсиз муваффақиятларга эришиб бўлмайди. Бунинг устига истиқлолни мустаҳкамлаш жараёнларида ёшларни тарбиялашдек, уларни камолга етказишга ҳисса қўшишдек масъулиятли вазифа зиммамизга юкланган. Ўйлаймизки, бошланган хайрли ишларни муносиб давом эттириш, ташкилотимизни ёшларнинг ҳақиқий ҳимоячисига айлантиришда бутун куч ва имкониятларни ишга солаверасиз.

Бу борада барчангизга мустаҳкам соғлиқ, бахт-саодат тилаймиз!

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ
МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ.

(Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ташкил топган кунга бағишланган материалларни 2-бетда ўқийсиз).

Амалий суҳбатлар, самимий учрашувлар

1 апрель куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад бошлиқ ҳукумат делегациясини қабул қилди.

Бўлиб ўтган самимий суҳбат чоғида икки мамлакат ўртасидаги алоқаларнинг ҳозирги даражаси, уларни янада ривожлантириш йўналишлари атрофлича муҳокама қилинди. Давлат бошлиғи ва ҳукумат раҳбари икки томонлама савдо-иқтисодий, маданий ва илмий алоқаларни такомиллаштириш истиқболлари хусусида фикрлашдилар.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов Бош вазир ўринбосарлари Қ. Ҳаққулов, Ў. Султонов, ташқи ишлар вазири С. Сафоев ва бошқа расмий кишилар иштирок этдилар.

Суҳбат чоғида Малайзиянинг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси Муҳаммад Ҳорун ҳам ҳозир бўлди.

* * *

Шу куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашиб, мухбирларнинг саволларига батафсил жавоб бердилар.

* * *

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида Ўзбекистон — Малайзия музокаралари давом эттирилди. Ўзбекистон ва Малайзия ташқи ишлар вазирлари мамлакатлар ўртасида ахборот алмашиш ҳақидаги битимни ҳамда Ўзбекистон Республикаси ҳукумати билан Малайзия ҳукумати ўртасида дўстона муносабатларни ва ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисидаги муддаолар протоколини имзоладилар.

Ўзбекистон ва Малайзия ишбилармонларининг нефть конларини қидириб топиш ва қайта ишлаш, ёғ ишлаб чиқариш соҳаларида қўшма корхоналар қуриш юзасидан аҳдлашуви рағбатлантиришга лойиқ деб топилди.

* * *

Республика Киночилар уйида Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад бошлиқ делегация таркибига кирган савдо-саноат доиралари вакилларининг Ўзбекистон ишбилармонлари билан учрашуви бўлиб ўтди.

* * *

«Ўзбекистон — Малайзия» жамиятида дўстона учрашув маросими ўтказилди. Бу маросимда Малайзия Бош вазирининг рафиқаси Сити Хасма Бону, ташқи ишлар вазирининг рафиқаси Датин Ендон хоним иштирок этдилар.

* * *

Малайзиялик меҳмонлар шунингдек, Алишер Навоий ҳайкалини зиёрат қилишди ва унинг пойига гулчамбар қўйишди. Пойтахтнинг диққатга сазовор жойларини томоша қилдилар. Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳамда Тошкент чинни заводида бўлиб, жамоаларнинг меҳнат шароитлари билан танишдилар.

* * *

Республикамизда меҳмон бўлиб турган Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад жаноблари 2 апрель куни Бухорои шарифга ташриф буюриб, шаҳарнинг меъморчилик обидалари, осори-атиқалари билан танишди, меҳнаткашлар билан учрашди.

Сафар чоғида ҳурматли меҳмонга Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулҳошим Муталов ҳамроҳлик қилди.

Малайзия Бош вазири Маҳатҳир бин Муҳаммад шу куни Бухородан Тошкентга қайтиб келди.

ТИКУВЧИЛАР ХАРИДОР ИЗЛАМОҚДАЛАР

Собиқ Иттифоқда Андижон тикув ишлаб чиқариш бирлашмасининг коржомасига талаб катта эди. Аммо энди буюртмачилар жуда камайиб кетди, тикувчилар эса иш соҳасини ўзгартиришга қарор беришди — халқ истеъмол моллари: болалар камзуллари ва ёзги кўйлаклар, халатлар ишлаб чиқара бошладилар.

Ҳар бир нусҳани кўплаб ишлаб чиқаришга киришишдан аввал харидорларнинг фикрини билиш учун улардан озроқ намуна тикилмоқда. Ўнлаб янги турдаги маҳсулотларни ишлаб чиқаришни шу тарзда йўлга қўйиш мўлжалланмоқда. Тикувчилар коржома ва бошқа маҳсулотларни сотиш учун фирма дўкони очишди — бу ерда моллар савдо устамасисиз сотилади.

ТУРКИЯ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ РАСМИЙ ТАШРИФИГА ДОИР

«Турк мўъжизаси»нинг отаси

«Биз Ўзбекистон мустақиллигини тан олган биринчи давлат бўлганлигимиз билан Туркия фахрланмоқда».

Турғут ЎЗОЛ».

БУ СЎЗЛАРНИ бундан қарийб бир ярим йил муқаддам Президентимиз Ислом Каримов Туркия Республикасига илк ташрифи чоғида Турғут Ўзол айтган эди. «Турк ва ўзбек халқлари ўртасидаги дўстлик алоқалари қадим замонларда бошланган, — деган эди у Ўзбекистон Президентини табриклаб. — Ислом Каримов жанобларининг Туркия Жумҳуриятига биринчи ташрифи турк-ўзбек сиёсий, иқтисодий ва маданий алоқаларини янада кенгайтиришга кўмаклашади. Туркия қардош ўзбек халқининг барча янги ишларида унга мадад беришга тайёр».

Бу сўзлар заминида катта маъно ва келажакни олдиндан кўра билишдек доҳиёна бир башорат бор эди. Турғут Ўзол янги дунёнинг илғор мамлакатини яратишга алоҳида ҳисса қўшган ва «Туркия мўъжизаси», «Туркия модели» деган тушунчаларга асос солган замонавий арбоблардан бири сифатида фикр билдирганди.

Дарҳақиқат, кечаги Туркия бугунги даражага осонликча эришмади. Америко, Англия, Франгистон ва Олмония сингари тараққий этган мамлакатлар қаторида ҳеч кимнинг назарига тушмаган Жанубий Корея, кичкина Гонгконг, Сингапур сингари давлатлар ривожланиш сари шундай қадам ташладиларки, уларнинг иқтисоддаги дадил ҳаракатларини кўрганлар ёқа ушлаб қолдилар. Бу мамлакатларнинг шиддатли одими бошқа мамлакатлар учун ҳам ўзига хос турткн бўлди, десак, муболаға бўлмас. Улар, балки, оддий диндор оиладан чиққан ёш Ўзолнинг қалбини илк бора аланга олдирган бўлса ажабмас.

Ҳозирги кунда Туркия халқи ўз тараққиётида Турғут Ўзолни Ота Туркдан кейинги энг машҳур кишилар қаторида кўришади. Бундай шарафга эришиш осон бўлмаган. Эски қолипга тушган мамлакатни, унинг бошқарув тизимини, иқтисодий йўлини ва қолаверса бутун жаҳон билан алоқасини янги босқичга кўтариш ёш Турғут Ўзолнинг қалбидан қатъий жой олган эди. Унда бундай ғоя бирдан туғилмади. Келинг, яхшиси Туркия Президентининг ҳаёти ва сиёсий фаолиятини бир бор кўздан кечирайлик. Ҳатто бу ҳақда рус сиёсий шарҳловчилари ҳам жуда оқилона баҳо беришган. Дунёнинг йигирмата энг машҳур давлат арбоби жой олган тўпламда Турғут Ўзолга ҳам алоҳида ўрин беришган.

(Давоми 2-бетда).

Ўлкамизда кезмоқда Наврўз

ФАРМОНБИБИ ХОНАДОНИДА

Ишонмаяпсиз-а. Рост. Ўзимиз гувоҳмиз. Фақат... Шу куни пойтахтимизнинг Акмал Икромов туманидаги Туроб Тўла номли 14-мактабда «Фармонбиби хонадонида Наврўз» деб номланган катта байрам кечаси бўлиб ўтди.

Кўрганлар бўлса айтар. Гўё сизу-бизнинг суюкли Фармонбибимиз хонадонида тўй бўлиб кетди-ёв. «Келинлар қўзғолони»даги барча қаҳрамонлар қатнашишди десак ҳам лоф бўлмас. Фақат улар тимсолида саҳнага чиққан мактаб муаллималарини айтмасак, ўшаларнинг ўзлари дейсиз. Воқеалар ўзгача. Байрамона. Наврўзни нишонлашди-да.

Хуллас, байраммисан, байрам бўлди. Барибир кеча ташкилотчилари Э. Йўлдошева, Ш. Тўлаганова, Ҳ. Эргашева, В. Ҳошимоваларнинг номларини айтмасак бўлмас. Бунинг устига шоиралар — С. Фахриддинова ҳамда М. Ойдиноваларнинг даврага файз бағишлаганликларини айтмайсиз.

Гулшод БЕРДИЕВА.

СУМАЛАК ТОРТИЛДИ

Эрта тонгдан янграган карнай-сурнай садолари пойтахтимизнинг Дўмбробод маҳалласида жойлашган 29-ҳунар-техника билим юртида Наврўз байрами бошланганлигидан дарак берди. Билим юрти жамоаси бу тантанага ҳар доимгидан ўзгача тайёргарлик кўрди. Ҳар бир гуруҳ ўқувчилари ўзлари тайёрлаган кўк чучвараю-сомсалари, бўғирсоғу-варақилари билан дастурхонларни безаб, меҳмонларга пиёлаларда сумалак тортишди.

Байрам дастурига асосан талабалар чиройли ясатилган дастурхон, деворий газета, бадиий ижролари учун эсдалик совғалари ва пул билан мукофотланишди. Оилавий шароити оғир ўқувчиларга моддий ёрдам кўрсатилди. Меҳмонлар ва мезбонларга ош тортилиб, санъаткорлар ижросида жозибали куй ва қўшиқлар ҳадя этилди.

М. УСМОНОВА,
билим юрти ишлаб чиқариш таълими устаси.

ДУХТИРЛАР ҲАМ ПАЗАНДА БЎЛИШАДИ

Қарангки, биз турли касб эгалари ўртасида кўрик-танловлар ўтказишга шунақанги ўрганиб кетганмизки... Лекин сартарошлар ўртасида автомобиль тузатиш ёки косиблар ўртасида биринчи тиббий ёрдам бериш каби мусобақалар уюштириш ҳақида негадир камдан-кам қайғурамиз. Яқинда пойтахтнинг Бектемир тумани шифокорлари ўтказган Наврўз тантаналарида қатнашиб, шулар ҳақида ўйладик.

Тўкин дастурхон ялпиз-у, жағ-жағ, оққулоқлардан тайёрланган сомсалар, сумалагу, холвайтар, қуйинг-ки, кўкламнинг тансиқ таомлари билан безатилган. Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш бош бошқармасидан, атроф маҳаллалардан ҳам меҳмонлар келишди.

Шифокорлар фақат пазандаликлари билангина эмас, саховатлари билан ҳам кўпчиликни лол қолдиришди. Наврўз кунлари ёлғиз қариялар, Улуғ Ватан уруши ногиронларига хайр-эҳсон совғалари тарқатилди.

Тадбирларни ўтказишда туман Қизил яримой жамияти ходимларининг ҳам ҳиссаси жуда катта бўлди.

(Ўз мухбиримиз).

Шу сўнгги хабар

НАВБАТДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ

Бухоро вилояти Ёшлар Иттифоқининг навбатдаги XXVI конференцияси бўлиб ўтди. Унда вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг биринчи котиби Баҳриддин Муҳиддинов вилоят Ёшлар Иттифоқининг ўтган даврдаги фаолияти ҳисоботи ва ёшларни иқтисодий ҳимоялаш, ички иттифоқ турмушини яхшилашда ташкилотнинг вазифалари тўғрисида маъруза қилди.

Шунингдек, конференцияда вилоят Ёшлар Иттифоқи назорат қўмитаси комиссиясининг раиси Нуъмон Саъдуллаевнинг ҳисоботи ҳам тингланди.

Конференция ишида вилоят барча шаҳарлари ва туманлари ҳокимлари, олий билимгоҳлари ректорлари, ташкилотларнинг раҳбарлари иштирок этдилар.

Ёшлар Иттифоқининг мазкур конференциясида Бухоро вилояти ҳокими Д. Ёдгоров ва Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг биринчи котиби А. Орзиматов ўртоқлар қатнашдилар ва нутқ сўзладилар.

Бўлиб ўтган биринчи ташкилий пленумда вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг биринчи котиби этиб Б. Муҳиддинов, котиби этиб С. Ҳамроева сайландилар.

МАКТАБДА КУЛОЛЧИЛИК ЦЕХИ

Тўрақўрғон туманидаги Шаҳанд қишлоғи қадимий кулолчилик марказларидан биридир. Бу ердаги 48-мактаб-интернат қошида кулолчилик цехи очилди. Унда лаган, пиёла, ликопча ва гултувак каби халқ истеъмоли моллари, шунингдек, турли-туман ёдгорлик буюмлари тайёрлана бошланди.

МАНАС ЭЛИДАН КЕЛГАН ДЎСТЛАР

Жиззах вилояти ҳокимлигида Қирғизистоннинг Талас вилояти ҳокими муовини А. Усиқиев бошчилигидаги меҳмонлар билан учрашув бўлди. Улар 1995 йилни ЮНЕСКО Манас йили деб эълон қилгани, қирғиз халқининг миллий қаҳрамони таваллудининг минг йиллигига тайёргарлик бошланиб кетгани ҳақида сўзлаб бердилар. Қўшни диёрдан келган дўстлар вилоятда икки кун бўлиб, Дўстлик туманидаги Манас давлат хўжалигида, Бахмал ва Зомин туманларидаги қирғиз овулларида меҳнаткашлар билан учрашдилар.

ТАЪСИС АНЖУМАНИ

Бухорода вилоят футбол федерациясининг таъсис мажлиси бўлди. Унда жумҳурият Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикасида футболни янада ривожлантириш тадбирлари тўғрисида»ги қарори асосида вилоят футбол жамоаларини моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, спортнинг бу турини ривожлантириш вазифалари белгиланди.

Бухоро вилояти ҳокими Д. Ёдгоров вилоят футбол федерациясининг раиси бўлди.

ҚИЗЛАР БАҲСИ

Булоқбошининг Улуғбек номидаги жамоа хўжалигида туман хотин-қизларининг «Иқбол» деб номланган танлови бўлди. Унинг қатнашчилари алла айтиш, рақсга тушиш, чойшаб ёки дўппига гул тикиш, пазандаликда маҳоратини намойиш этди. 1-ўрта мактаб ўқитувчиси Башорат Сиддиқова танлов ғолиби бўлди.

ТЎЙ ОЛДИ УЧРАШУВИ

Абдулла Қодирий, Ғози Юнуслар асос солган «Муштум» сиёсий ҳажв журнали 70 ёшга тўлди. Шу кунларда журналнинг тўйини ўтказиш учун катта тайёргарлик кетмоқда. Жойларда тўй олди учрашувлари бўлиб турибди.

Яқинда Муқимий номли театр биносида Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти профессор-ўқитувчилари ва талабалари билан учрашув бўлиб ўтди. Учрашувда Бош муҳаррир Неъмат Аминов «Муштум»нинг тарихи ва ҳозири ҳақида қисқагина сўзлаб берди. Шундан сўнг Мирмуҳсин, Саид Аҳмад, Шароф Бошбеков, Ўткир Ҳошимов, Эркин Воҳидов, Турсунбой Адашбоев, Аббос Муҳиддин, Зоҳиджон Обидовлар сўзга чиқишиб, «Муштум» ҳақида фикр юритдилар, асарларидан намуналар ўқиб беришди.

Учрашувда Муқимий театри артистлари ҳажвчи ёзувчи-шоирлар асарларидан ижро этдилар, куй ва қўшиқлар янгради.

Учрашув йиғилганларда катта таассурот қолдирди.

Бугун республикамизда Ўзбекистон ёшлари ҳашари ўтказилади

ЖАМОА ВА ДАВЛАТ ХЎЖАЛИКЛАРИДА, ШАҲАР ВА ТУМАН САНОАТ КОРХОНАЛАРИДА ШУ КУНИ ИШЛАБ ТОПИЛГАН МАБЛАҒ НОГИРОН БОЛАЛАРГА, ИЖТИМОИЙ МУҲОФАЗАГА МУҲТОЖ ЁШ ОИЛАЛАРГА МОДДИЙ ЁРДАМ СИФАТИДА БЕРИЛАДИ.

ҲАММА—ЁШЛАР ҲАШАРИГА!

5 апрель—Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи ташкил топган кун

Ташкилот келажагини ўйлайлик

Мана икки йилдирки, Ўзбекистон ҳудудида Ёшлар Иттифоқи ташкилоти иш олиб бормоқда. У ўзини республика комсомолининг вориси деб, собиқ ЛКЁИнинг пул, моддий йиғилган бойликларини ўз тасаррфуфига олган эди. Гап ташкилотнинг ушбу бойликлардан ҳозир қай даражада фойдаланаётганида эмас. Балки Ёшлар Иттифоқининг иш принциплари, ташкилот, муассаса ва хусусан, олий ўқув юртларида олиб бораётган фаолияти тўғрисидадир.

Афсуски, комсомолнинг тугатилиши ва Ёшлар Иттифоқининг тузилиши орасида қўйилган сусткашлик ва беғамлик натижасида кўплаб ўқув юртларида бу ташкилот ўз ишини ё тўхтатган ёки фақат номига, декоратив роль ўйнамоқда. Хўш, бундай бўлишига сабаб нима? Фикримча, биринчи навбатда эски комсомол ходимлари ЛКЁИнинг йўқ бўлаётганини нотўғри тушуниб, ёшлар билан ишлашни йиғиштиришди, ўзларига янги иш жойларини қидира кетишди. Янги Ёшлар Иттифоқига аъзоликка қабул қилиш бўйича ташвиқот ва ташкилий ишларга келсак, республика миқёсида бу умуман жуда суст олиб борилди. Президентимиз И. А. Каримовнинг ажойиб таъбирлари билан айтганда, «Янги уй қурмасдан туриб, эскисини бузмаслик керак»лигини, ушбу йўналишда ишнинг нотўғри олиб борилганлиги исботланди. Тўғри, жойларда баъзи фаолларнинг жонкуярлиги сабаб Иттифоққа аъзоликка қабул қилиш ва ишларни жонлантириш йўлида бироз жонбозлик қилинган. Аммо бу кам...

Хўш, «Ёшлар Иттифоқи керак эмас», дегувчиларга қандай жавоб бериш керак? Бунинг учун авваламбор Ёшлар Иттифоқи ташкилоти ёшлар билан ҳақиқий маънода иш олиб борувчи, уларнинг фикр ва манфаатига ҳаммаслак, ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи ишончли уюшма бўлиши керак.

Олий ўқув юртлари мисолида олиб қарасак, ёшлар кўп йиғилган жойлиги сабабли, бу ерда, албатта, ёшларнинг ташкилоти бўлиши лозимдир. Ўз Низоми, иш фаолияти бўйича ҳам айнан шундай ташкилот Ёшлар Иттифоқи бўлиши кераклигини ҳозирги пайтда тан олиш лозимдир.

Жойларда Ёшлар Иттифоқининг ишларини жонлантириш эса биринчидан, юрагида ўти бор, ташкилотчи ёшларга боғлиқ бўлса, иккинчидан раҳбарларнинг дунёқараши ва ёрдамига боғлиқдир.

Албатта, ташкилотчи, фаол йигит-қизлар бўлмас экан, ҳеч қандай иш ҳам юзага чиқмайди. Шунингдек, раҳбарият ташкилотга лоқайд қараса ҳам ҳеч қандай натижа бўлмайди.

Ёшларни мазкур ташкилот сафида бўлишидан яна бир манфаат: уларнинг ҳар қандай ижтимоий ҳаётда фаол қатнашиб, турли соҳада истеъдодларини аниқлаб олишга ҳам кўмакдир. Чунки фақат ёшларгина ўзига қизиқ, мойил бўлган тадбирларни билишади ва уларга йўл очиб берилса, ўрнига қўйиб ташкил қилишади. Юқоридаги мутасаддилар қанча жон куйдириб, ҳар қанча ажойиб тадбирлар ўйлашмасин, агар ёшларнинг ўзи бу ишларга бош-қош бўлмаса, ҳеч қандай ижобий натижа чиқмайди. Афсуски, улар бирон-бир кўрик, танлов, мусобақа ёки учрашув ўтказишни исташса, тўғридан-тўғри раҳбариятга мурожаат қилишолмайди. Сабаби, раҳбарларнинг вақти ёки ҳоҳиши йўқлигида эмас, балки ўртада қандайдир андиша устун келганлиги. Шунинг учун ёшлар билан давлат ўртасида улар олиб чиқаётган муаммо, таклифларини мужассамлаштириб, ёрдам берувчи бир ташкилот албатта бўлмоғи керак.

Иттифоқ тузилмаси ҳақида гап кетганда, менимча, бунда институт Ёшлар Иттифоқи қўмитаси (институтдаги Иттифоқ аъзолари сонига қараб тузилади) билан, шу алфозда қуллиёт ташкилотларида ҳар бир мутахассислик бўйича алоҳида мутасаддилар бўлмоғи керак. Сабаби, мутахассислар билан иш олиб борилса, кафедра домлалари билан яқин мулоқотда бўлишга имкон яратилар эди.

Иттифоқ келажаги масаласига келсак, унинг сафига мумкин қадар ёшларни жалб этиб, иқтисодий томондан ёрдам кўрсатиш керак. Бунинг учун кичик корхоналар ёки ишлаётган кичик корхналар билан алоқа боғлаш, дарслардан бўш вақтларда ёшларнинг шу жойларда фаолият кўрсатишларига кўмаклашиш ҳам керак.

Энди у қай тариқа иш олиб боради, ижтимоий ташкилот сифатидами, давлат тасарруфидами, ташкилотлар билан шартнома асосидами ёки бошқа усулдами, бу ҳақда кейинроқ алоҳида мақолалар ёзилиб, газетхонлар орасида муҳокама қилсак ва бунда ташкилотнинг мутасаддилари ҳам қатнашсалар, шу масалалар юзасидан кенг доирада учрашувлар ўтказсак, кўнгилдагидек иш бўлар эди.

Фурқат МАҲМУДХЎЖАЕВ,
Тошкент кимё-технология институти Ёшлар Иттифоқи қўмитаси раиси.

ТАШКИЛОТНИНГ ТУҒИЛГАН КУНИ. БИР ИНСОН ЁШИНИ ЯШАГАН ТАШКИЛОТ ЎЗ КЕЧМИШИДА БАРЧА ИНСОНИЙ ЗИДДИЯТЛАРНИ КЎРДИ. ВАҚТИ КЕЛДИ — УНИ КЎКЛАРГА КЎТАРИБ МАҚТАЛДИ. ВАҚТИ КЕЛДИ — БАРЧА БАЛОҚАЗОЛАРГА РЎКАЧ ҚИЛИНДИ. ЛЕКИН ЗАМОН ТЎФОНЛАРИГА ДОШ БЕРДИ. ИМКОН ҚАДАР. ҲОЗИРГА КЕЛИБ ЯНГИ КЎРИНИШ ВА МОҲИЯТДА У ҚАЙТАДАН ЎЗ МАВҚЕИ УЧУН КУРАШМОҚДА. ҲОЗИРДА ҲАМ ЭНГ ОММАВИЙ БЎЛИБ ҚОЛАЁТГАН БУ ЁШЛАР ИТТИФОҚИНИНГ ШИОРИ ЁШЛАРНИ ИЖТИМОИЙ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ВА ЎЗБЕКИСТОН МУСТАҚИЛЛИГИНИ МУСТАҲКАМЛАШ УЧУН КУРАШИШ.

Яйра опа САЪДУЛЛАЕВАда айниқса биз ёшлар қадрлаган хислат — устозлик қобилияти яхши шаклланган. Халқ учун, жамият учун, ёшлар учун кўнглида борини айтади, қўлидан келган ишни қилади. Шундан ҳам бу дилкаш, одамохун, донишманд аёл суҳбатини олишга, маслаҳатларини эшитишга шошади ҳамма.

Собиқ комсомол фаоли, «Ғунча» журнали Бош муҳарририда яна бизни қойил қолдирадиган хусусият — эътиқод бутлиги.

Ўзлигига, тарихига шунчалик садоқатнинг боиси нимада! Билгим келди...

Яйра САЪДУЛЛАЕВА:

Ортга қараб ҳижолат чекма

— Яйра опа, сизнинг кўп йиллик меҳнатингиз синган, куч-ғайратга тўла, жўшқин ёшлик ҳаётингиз сарфланган комсомол кетди. Унинг ўрнига Ёшлар Иттифоқи фаолият кўрсатаяпти. Бугунги жараёнга қандай муносабат билдирасиз!

— Бугун комсомолга ҳар қанча юрагим ачишса-да, у билан хайрлашмасликнинг иложи йўқ эди. Биз «коммунистик» сўзидан, унинг мафкурасидан воз кечишга мажбурмиз. Мустақил Ўзбекистонда давр мазмуни, сиёсий шароитларга кўра кўп ақидалар, бўлар-бўлмас ғоялар, мавҳум даъваткор сўзлар билан энди ёшларга таъсир қилолмайсиз, ўзингизга ишонтиролмайсиз. Ҳар қандай сиёсатингизни уларга аниқ амалий ишлар билан исботлашингиз мумкин.

Ҳақ гапки, комсомол кўп хатоликларга йўл қўйди. Мазмунан чалғиб кетди. Ва биз ҳам қаерлардадир алдандик, қоқилдик. Аммо бу билан унинг яхши ишларини ҳам унутиш инсофдан эмас.

— Кўп кишилар сиз комсомол фаоли ёки партия аъзоси эдингиз дейишса, ҳижолат бўлишади...

— Ўтган кунларни ҳадеб қоралайвермаслик керак. Чунки шу даврларда барибир ҳаммамиз яшадик, ўсиб улғайдик, меҳнат қилдик. Ҳар ким ўтаётган умрида бир-бир орқасига қараб қўйсин экан. Орқангга қараган пайтингда ҳижолат бўладиган ишинг борми? Қизил гаплар деб ўйламанг. Худога шукр, шу пайтгача мени билган, кўрганлар, ўтмишим учун изза қилгани йўқ, кўнглимга қаттиқ тегмаган. Ўтмишимдан эса ҳечам ҳижолат бўлмайман, воз кечмайман ҳам. Чунки ҳамиша ҳалол яшашга интилдим. Ахир тарихда ҳамма ҳам қора эмасди-ку. Ҳалол, покиза, халқ учун астойдил меҳнат қилганлар бўлди-ку. Ғояларга алданиш, янглишишлар бўлиши мумкин. Ҳар қандай давр ҳам ўз мураккабликлари кечади. Ҳали сиз эътиқод ҳақида гапирдингиз. Лекин ўтмишда қандай эътиқодсиз бўлганлар бугун ҳам шундай эътиқодсиздирлар. Тарозининг гоҳ у палласига, гоҳ бу палласига сакраб туришади.

— Баъзан биздаги камчиликларни кўриб, танбеҳ берасиз. «Сизларда жонбозлик, фидойилик етишмайди. Сизнинг ёшингиз менда бўлганидами, билардим қандай ишлашни», дейдиганлар кўп.

Ўша пайтлардаги сизлардаги жўшқинлик, шижоаткорликка қандай даъваткор куч бор эдики, мураккаб даврларда қийин шароитларда, оғир меҳнат жойларида ишлагансизлар. Бундай руҳни қаердан олгансизлар. Албатта сизга кимдир кўпроқ ҳақ бериб, ортиқча имтиёзлар, тахтиравон ваъда бермаган. Мен бу гапларни Сизни Мирзачўлни ўзлаштиришдаги биринчи фидойилардан бири сифатида назарда тутиб айтаяпман. Ҳозирги ёшлар, масалан, мен агар бирор катта манфаатдорлик бўлмаса, ўлсам-да иссиқ ўрнимни қўйиб қақраб ётган кимсасиз чўлга, чанг-тўзонли, машаққатли меҳнат домига бормасдим.

— Ёшлардан нолиш, уларни ишёқмасликда айблаш ҳар доим бўлган. Бу янгилик эмас. Тўғри, ҳозир бу жуда авжига чиқиб кетди.

— Ўйлаб қарасам, ўша пайтларда бизда кўтаринкилик кучли бўлган экан. Ҳаётга ишонч устиворлик қилган. Кўриб турганингиздек, одамларда аввало тушкунлик кайфиятини туғдирмаслик, эртанги кунга умид туйғуларини уйғотиб яшаш керак экан.

— Комсомол мафкурасининг таъсирчанлигиданмиди бу!

— Ҳа, ҳақиқатан ҳам. Яна шунингдек нимаики зарур, жиддий ишлар бўлса, биринчи навбатда ёшлар ташкилотига топшириб қўйилган, ёшлар бошқарсин, амалга оширсин дея. У пайтлари оммавийлик, жипслашиш, сафарбарлик кучли эди. Энг асосийси руҳий тетиклик бор эди.

— Яйра опа, баъзан нотўғри ишларга меҳнатингиз сарфланаётганини, беҳуда нарсаларга жон фидо қилаётганингизни, яъни комсомолга алданиб қолаётганингизни ҳеч ҳис қилганмисиз!

— Комсомолга жуда ҳам ишонганмиз. Ҳеч-ҳеч ўйламаганмиз алданиб қолишни. Чунки ҳамиша холис ниятда тўғри кўнгил билан қараганмиз ҳаётга. Энди-энди тушуниб етяпмиз. Биздаги меҳнатсеварлик, ватанпарварлик ва шижоаткорликдан баъзан фойдаланишган эканлар. Мана бугун Мирзачўл ўзлаштирилишини ҳар ким ҳар хил талқин қилаяпти, турсунойчилик ҳаракатларини қоралаяпти. Ўша пайтлари қизларга механизаторлик қилиш, машинага ўтириш ниҳоятда оғир эканлигини тушуниб етмаган эканмиз. Баъзан кўп нарсаларнинг фаҳмига бормасдан, тўғридан-тўғри «Олға!» деб ҳужумга кетилаверган.

— Бугунга келиб ташкилот мавқеи ҳар қалай ўша пайтлардагидек эмас. Биров бу ташкилотга ҳоҳласа аъзо бўлади, ҳоҳламаса йўқ. Умуман ёшлар мисолида айтсак, маълум бир ташкилотга аъзомисан, қандайдир уюшма олдида масъулиятинг борми деган фикрни ўйламаймиз. Сиз ёшлар тарбияси, уларни жамиятга тайёрлаш учун мазкур жараёнда Ёшлар Иттифоқининг ролини қандай кўрасиз!

— Ўзингизнинг хабарингиз бор, комсомолнинг охирги съезди қанчалик қаттиқ курашлар билан ўтди. Ҳатто шунча йиллар ташкилотнинг нонини еб, барча яхшиликлари, ҳаловатини кўрганлар «ҳей, нима қиласизлар ортиқча тортишувни, барибир комсомол йўқ бўлиб кетади-ку», дейишдан тойишмади. Улар ўйлашдики, комсомол йўқ бўлиши билан демак, бутунлай ёшлар ташкилоти ҳам йўқ бўлиб кетади. Лекин ёшлар ташкилоти кераклигини мана айни кунги ҳаёт бошқатдан исботлади. Албатта Ўзбекистонда минг-минглаб ўғил-қизларнинг бошини қовуштирадиган, дардига қулоқ тутадиган бундай ташкилот керак. Тўғри, ҳозир Ёшлар Иттифоқи ҳали ўзи қилиши лозим бўлган ишларига улгургани йўқ. Лекин унга ҳам осон тутиш керак эмас, ташкилот раҳбарларига ҳам, чунки уларнинг фаолияти ўта қийин вақтга тўғри келиб қолди. Ташкилот гулхан устида тургандй. Қандай бўлмсин, оғир вазиятдан олиб чиқиб кетиш, уни сақлаб қолиш бош мақсад эди. Ва бунга эришилди ҳам.

Бугун давлат, ҳукумат жуда катта эътибор бериши зарур бу ташкилотга. Ташкилот ҳам ўз навбатида талаб ва истакларини қўя билсин.

Шунингдек бирор давлат хўжалиги, туман, вилоят, марказқўмда бўлсин, раҳбарлар, ходимлар ишга астойдил киришган, талабчан, жонкуяр бўлишлари керак. Ташкилотчилик қобилияти йўқ, икки киши олдида сўзини етказа олмайдиганларга ўрин бўлмаслиги керак бу ерда.

Пайтдан фойдаланиб, Ёшлар Иттифоқи ходимларини, умуман республикамиз ёшларини ташкилотнинг бир йиллик тўйи билан табриклайман. Ҳаммамизга ёшлик шижоати ва ғайрати ёр бўлсин.

Меҳр БОНУ.
«Туркистон» мухбири.

Жиддий масала

Тошкентда бозор иқтисоди шароитида ёшларни ижтимоий ҳимоялаш масалалари бўйича касаба уюшмалари фаолларининг ўқув-семинари бўлиб ўтди.

Унда олий ўқув юртлари, туман ва вилоят касаба уюшмалари вакиллари иштирок этишди.

Мулоқотни Ўзбекистон Республикаси Касаба уюшмалари федерацияси Кенгаши раиси Б. Алламуродов бошлаб берди.

— Бозор иқтисоди даврида нарх-навонинг кескин ўзгариб туриши ҳаётимизнинг барча жабҳаларига ўз таъсирини ўтказмоқда, — деди у. — Масала жиддий. Унга тўғри, ҳаққоний ёндашишимиз лозим.

Хўш, бугун ёшларимиз қандай яшаяпти? Уларни бозорнинг «калтак»ларидан ҳимоялашга қодирмизми? Агар имкониятларимиз бўлса, биринчи навбатда нималарга эътибор қилишимиз керак?

Яна мазкур ўқув-семинарнинг изсиз кетмаслиги шартлиги, у бўйича асосли ҳужжат ишлаб чиқилиши мақсадга мувофиқлиги, токи у келгуси касаба уюшмалари ишида асқотиши хусусида сўз борди.

Шундан сўнг, иштирокчилар гуруҳларга бўлинган ҳолда иш олиб бордилар.

Уч кун ичида ўтган касаба уюшмалари фаолларининг йиғини ниҳоя топди.

СУРАТЛАРДА: «Бозор шароитида ёшларни ижтимоий ҳимоялаш»га бағишланган касаба уюшмалари фаолларининг ўқув-семинаридан лавҳалар.

Матн ва суратлар муаллифи
Муҳаммад АМИН.

Тошкент вилояти Паркент тумани Ёшлар Иттифоқи ташкилотини Ғофиржон Раҳимшиқов бошқаради. У дадил, тўғрисўз, ажойиб ташкилотчи. Нафақат ёшлар, балки эл-юрт олдида ҳам катта ҳурмат-эътибор қозонган. Эскича фикрлашни ёмон кўради. Янги иш усулларини эса қойилмақом қилиб ўз фаолиятида намойиш этган. Шундан-да, Марказқўм йиғинлари бўладими, қурултойлардами, ундан бироз чўчиб туришади. «Ҳозир Раҳимшиқов албатта сўзга чиқиб, бирор ғавғони бошлайди».

Туман ёшлар иттифоқи конференцияси бўлиши ҳақидаги хабар ҳеч кимни беэътибор қолдирмади. Мажлислар залига делегатлар қаторида туман ҳокими муовинлари, халқ суди раиси, барча ташкилотлар, корхона-идоралар раҳбарлари, маҳалла қўмиталари раислари, фахрийлар тўпланишди.

«БИРИНЧИ»ГА КЎП НАРСА БОҒЛИҚ

Атрофга назар ташласангиз, анжуманга катта тараддуд кўрилганлигини дарров пайқайсиз, Деворий газеталар, турли кўргазмаларда ишга тааллуқли барча мавзу, маълумотлар акс этган.

Ташкилот ўзига яраша иқтисодий таъминланган. Сафларида 7 мингдан ошиқ йигит-қизни бирлаштиради. Туманда янги аъзоликка қабул бошқа жойларга нисбатан уюшқоқлик билан ташкил қилинган. Яқинда тўрт киши ташкилотнинг ҳақиқий аъзоси бўлишди. Булар туман халқ суди раиси Анвар Абдукаримов, маданият бўлими бошлиғи Акмал Турсунов, оқловчи Маъруф Долматов, тикувчилик фабрикаси ишчиси Наргиза Рўзиеваллардир.

Ташкилот туманда ҳақиқий маънода ёшлар сиёсатини юргизаяпти. Котиб маърузасида ёшларнинг ижтимоий ҳаётига тааллуқли бўлган барча масалалар, муаммолар кўтарилиши бунга далолатдир.

Мажлис залининг деворида осиғлиқ турган жадвалга қарасангиз ёшларнинг оила қуриши, ажралишлар, ишсизлик, жиноятчиликка оид рўйхатларни ўқийсиз. Котиб ўз ҳисоботида ушбу мавзуларга эътиборини каратиб, муаммолар илдизини қидиради. Булар юзасидан кўрилган чора-тадбирларни гапиради.

Анжуман музокараларида Тошкент вилояти халқ демократик партияси биринчи котиби Ўктам Турғунов, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси биринчи котиби Адҳам Орзиматов, туман ҳокими муовини Топил Холтоев, халқ суди раиси Анвар Абдукаримов, Заркент фахрийлар кенгаши раиси Султон ота Эшматов ва бир қатор делегатлар ёшларнинг ҳаётдаги барча муаммоларига тўхталишди. Энг асосийси маънавият тўғрисида сўз юритилди. Ҳа, бугунги мураккаб жараёнда ёшлар орасида маънавиятга эътибор сусаётганини одамлар ўз вақтида пайқаб қолаётгани аҳамиятли эди... Зеро ўз аъзоларининг маънавий камолотини ўйлаган ташкилотнинг эртасидан умид қилса бўлади.

М. ҚУРБОННИЁЗОВА,
«Туркистон» мухбири.

«ТУРК МЎЪЖИЗАСИ»НИНГ ОТАСИ

(Боши 1-бетда).

Хўш, Турғут Ўзол ким ўзи?

У 1927 йилда Маҳмад ва Ҳафиза Ўзоллар оиласида таваллуд топди. У оиланинг энг тўнғич фарзанди эди. Ўзоллар истиқомат қилаётган Молатя шаҳри Анқарадан 465 чақирим узоқликда жойлашган Онадўли тепалигида эди. Унинг отаси элюртга танилган тақводор киши бўлиб, имомлик қиларди. 1923 йилда Туркия Республика деб эълон қилингач, бутун мамлакатни, шу жумладан, Молатяни ҳам янгиланиш шабадаси уйғотиб юборди.

Маҳмад Ўзол ҳам ўзини янги Туркия келажагига бағишлади. У оддий муаллим бўлиб, ёшларга таълим бера бошлади. Онаси Ҳафиза ҳам бошланғич синфларга ўқитувчилик қилишга аҳд қилди. Кейинчалик отаси Туркия қишлоқ хўжалик банкига хизматчи бўлиб ишга кирди. Унинг турли сафарларида ёш Турғут ҳам бирга бўларди. Хизмат тақозоси билан уларнинг оиласи турли шаҳарларда яшашга мажбур бўлишди. Улар сўнгги бор Марсино шаҳрида қўнимгоҳ топишди.

Маҳмад оға ўғлининг камолот ёшини кўришга муяссар бўлолмади. У ҳаётдан эрта кетди. Турғут ва унинг икки укаси она қарамоғида қолди. Аммо она ёлғизлигини билдирмади. У болаларининг олий маълумотли мутахассис бўлишлари учун ҳаракат қилди. Нияти холис экан, фарзандларининг барчаси Истанбул техника дорилфунунини туғаллашди. Турғут 1950 йилда электротехника соҳаси бўйича магистр илмий даражасини қўлга киритди. Шундан сўнг истеъдодли бу йигитни малака ошириш учун узоқ Амриқога жўнатишди. У ерда икки йил давомида жаҳон Банкида ўз тажрибасини оширгач ватанига қайтиб, Энергетика ва табиат ресурслари вазирлигида ишлай бошлади. Туркияни иқтисодий ва ижтимоий ривожлантиришнинг дастлабки беш йиллик режасини тайёрлашда фаол қатнашди. Ана шундан сўнг унинг номи сиёсат майдонида танила бошланди. 60-йиллар бошларида уни ҳеч иккиланмай Мудофаа вазирлигининг илмий маслаҳат кенгашига ишга таклиф қилишди. Бу вазифада ҳам ўзини кўрсата олди шекилли, у ҳақида ошкора фикрлар кўплаб айтилди. Бу борада турк тадбиркорлари ва саноатчилари уюшмасининг собиқ президенти Али Кўчмоннинг сўзларини келтиришнинг ўзи кифоя: «У ўта талабчан ҳамда энг ҳалол инсондир. Бизнес оламида мен бу каби одамларни ҳамиша ҳам учратавермайман».

Бундай оқилона баҳолар ва унинг ибратли ҳаракатлари, фикр-ўйлари мамлакат раҳбарларининг эътиборидан қолмади. Шундан сўнг Турғут Ўзолни давлатни бошқариш ишларига таклиф эта бошлашди. 1975 йилда Бош вазир Сулаймон Демирэл уни Марказий банк директори лавозимига тайинламоқчи бўлган эди. Аммо унинг номзоди парламент томонидан рад этилди. Шунга қарамасдан тўрт йил ўтгандан сўнг Демирэл Ўзолни Режалаштириш Давлат қўмитаси раисининг муовини лавозимига тайинлашга эришди. Бир йилдан сўнг эса Демирэл «Ўзол жамоаси» ишлаб чиққан иқтисодий ислоҳотлар беш йиллик режасини тасдиқлади. Бу режа чин маънода «турк мўъжизаси»нинг илк тамал тоши эди.

Турғут Ўзол ҳаётида 1989 йилнинг 31 октябри «алоҳида» ўрин тутади. Шу куни Туркия Буюк миллий мажлиси аъзолари томонидан чалинган гулдурос қарсаклар уч тур давом қилган президент сайлови якунланганидан дарак берди. Мажлисга раислик қилувчи Йилдирим Оқбулут (кейинчалик Туркия Бош вазири) овоз бериш якунлари ҳақидаги ахборотни ўқиб эшиттириши ҳамон барчанинг нигоҳи катта кўзойнак таққан, ўрта бўйли, буғдойранг, юзлари думалоқ одамга тушди. Бу Туркия Жумҳуриятининг 8-Президенти этиб сайланган Турғут Ўзол (фуқаролардан иккинчи) эди.

У чинакамига мусулмончилик қонун-қоидаларига амал қилади. Турғут Ўзолнинг шахсиятида дунёвий жамият кишиси ва ислом анъаналарига садоқат фазилатлари уйғунлашиб кетган. Ўзининг гапларига қараганда, у мусулмон беш вақт — намоз ўқишни канда қилмайди. Мен ўзим Туркияда бўлганимда унинг намоз ўқиётганини телевизор экранида ва газета саҳифаларида бир неча бор кўрганман. У «асл маънодаги мусулмон». Шундан ҳам кўриниб турибдики, Президент ичмаслиги, чекмаслиги ва қўпол ибораларни ишлатмаслигини тушуниш қийин эмас. У қўлларидан тасбеҳни қўймайди. Ўзол ажойиб оила бошлиғи ҳамдир. Бу оддий муҳандис йигит 1952 йили Самро Янгименга уйланганди. Мана қирқ йилдан буён улар тинч-тотув яшаб келишяпти. Латофатли, яхши маълумот олган Самро хоним Туркия хотин-қизлари ҳаракатига бошчилик қилади. Бу киши, шунингдек, «Турк хотин-қизлари равнақи жамғармаси»нинг муассиси ҳамдир.

Ўзолнинг уч фарзанди бор — Аҳмад, Зайнаб ва Офоқ (Эфе). Зайнаб онаси каби оддий муҳандисга турмушга чиққан. Кичик ўғли Офоқ компьютер ўйинлари ва электрон ўйинчоқларга ишқибоз.

Турғут Ўзол ҳақиқий турклардай хуштаъм таомларни яхши кўради. У узоқ йиллар давомида семизлик билан натижасиз курашиб келди. Уни ўтган йили май ойида Амриқодагилар операция қилишди. Ҳаммаси яхши ўтди.

У шахсий машинасида сайр қилишни хуш кўради. Кечқурунлари иқтисодиётга оид турли-туман диаграмма ва жадвалларни тузишни яхши кўради. Турғут Ўзол имкон қадар кўпроқ китоб мутолаа қилишга интилади. Айниқса, тарих ҳақидаги китоблар ўқишни канда қилмайди. У жуда яхши ҳаваскор суратқаш ҳамдир. Ўзининг компьютерлари билан турли операцияларни бажаришни яхши кўради. Чарчоғини ёзишда унга икки «гейша» — японларнинг совғаси ёрдам беради. «Гейша» деб номланган электрон массаж курсилари билан машғул бўлишга ҳам тобора вақти етмай қоляпти. Бошқача бўлиши мумкин ҳам эмас. Туркия Жумҳуриятининг саккизинчи Президенти Турғут Ўзолнинг барча ўй-фикрлари ҳозир Туркияни XXI аср мамлакатига айлантиришга қаратилган.

Туркияда Оврупо харитаси олдида Ўзол турган плакатни кўп жойда учратиш мумкин. Бу рамзий суратдан ҳам катта маънони уқиш мумкин. Туркия Оврупонинг ўз сўзи ва ҳукмини ўтказадиган етакчи давлатларидан бирига айланиши учун курашмоқда. Бу вақтга ҳам оз қолди. Айрим соҳалар бўйича эришди ҳам.

Турғут Ўзол мустақилликка эришган турк жумҳуриятлари, айниқса, ота юрт — Ўзбекистоннинг тараққиёт йўлидаги ҳар бир қадамини синчковлик билан кузатиб турибди.

«Биз ҳамиша ўзбек биродарларимиз билан бирга бўламиз, — Бу ерда имзоланган битимлар қисқа вақт ичида кучга киритилишига ишончим комил. Халқларимиз худди шуни кутмоқда. Икки мамлакат халқларининг қони, тили ва урф-одатлари яқинлиги муваффақият сари олға ҳаракат қилишимизнинг мустаҳкам негизидир. Турк ва ўзбек халқлари, умуман Туркистон халқлари 2000-йилларда жаҳонда ўзларининг муносиб ўринларини эгаллашларига ишонаман».

Бу сўзларга қўшимча қилиш қийин. Эртага Ўзбекистонга расмий ташриф буюрадиган Турғут Ўзол мустақил ўлкани ўз кўзи билан кўриб, баҳо беришни ният қилган. Буюк бобокалонлари — Хўжа Аҳмад Яссавий, Имом Бухорий, Алишер Навоий, Улуғбек, Ал Хоразмий сингари доноишмандларни дунёга тортиқ этган, авлодлари орзу қилган озод буюк Турон тупроғига қадам қўймоқда.

Қадамингиз қутлуғ келсин, Турғут оға!

Р. ЖАББОРОВ.

Достон УБАЙДУЛЛАЕВ:

«АФСУС, СЕҲРГАР КЕЛМАЙДИ-ДА...»

ДОСТОН Убайдуллаевни таништиришнинг ҳожати бўлмаса керак. Назаримда бу жажжи санъаткор ижро этган ашулаларни ҳамма севиб тинглайди, ўзиниям ҳамма яхши кўради. Яширмайман: мен уни жуда яхши кўраман...

У ҳақда кўп ёзишган. Шунинг учун уни сизга «кашф» қилмоқчи эмасман. Балки мендан ҳам яхши биларсиз. Ниятим, Достон ҳозир нима билан машғул, хаёлида нима ўйлар, нима ташвишлар, фикрида не ўзгаришлар... Шуларни билмоқчийдим.

Достоннинг дадаси — Рустам акалар хонадонига кириб боришимга ҳам фақат шу нарса сабаб бўлди. Бир йилча муқаддам уларнинг оиласи бошига тушган мусибатдан — Қаҳрамоннинг бевақт ҳаётдан кўз юмганидан хабарим бор эди. Даставвал Рустам ака, Маъмура опалардан кўнгил сўрадим, тақдири азал ишлари олдида биз бандалар ожизлигимиз ҳақида ул-бул деб, бир баҳя улар кўнглини кўтариш пайида бўлдим.

...Достон ўзига хос талант эгаси, лекин у барибир бола. Бола бўлгандаям мактабидаги ўқишлари-ю, тўгаракдаги машғулотлар, радио-телевидениеда қўшиқларини ёздиришу, киноларда суратга тушишга ҳам улгураётган бола. Бундай ўйлаб қарасам унинг зиммасидаги юмушлар унча-мунча кишини чарчатиб қўйиши ҳеч гап эмас экан. Шубҳасиз, ота-онаси, кўпинча Рустам ака унинг ёнида бўладилар. Шунинг учун ҳам гурунгимиз асосан ота-бола билан кечди.

* * *

— Рустам ака, Достонжонни санъаткорлар сулоласидан, деб айтишади.

— Ҳа, рост. Достоннинг бувасн, яъни менинг дадам — Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, марҳум ҳофиз Асқар Убайдуллаев эдилар. Онасининг дадалари Абсамат Илёсов санъат деб аталмиш гулшаннинг катта бир дарғаси, таниқли созанда бўлган. Қатор мусиқа китоблари яратиб, 40 йилга яқин санъат илмгоҳларида дарс берган. У киши дутор чалганларида қўлидаги соз гўё сайраб кетарди. «Ялла» дастаси мусиқа раҳбари Рустам Илёсов — Достонжоннинг тоғаси. Ўзим «Томоша» гуруҳи раҳбариман, яна бир тоғаси Дони Илёсов композитор санъат даргоҳимизда бадиий раҳбар. Умр йўлдошим ҳам шу ерда ишлайди. Хуллас, ҳамма санъаткор...

— Ҳойнаҳой буни ҳар ким ҳар хил талқин қилса керак. Яъни Достоннинг жажжи қўшиқчи бўлиб танилишида гўё...

— Нимасини айтасиз. Ўғлим бир-икки марта ойнаи жаҳонда қўшиқ айтиб чиққанидан кейин: «Ҳамма яқинлари санъаткор, отаси ё тоғаси унинг қўлидан етаклаб оборса чиқараверишади-да», деб ҳатто юзимизга гапирганлар ҳам бўлган. «Менинг болам ҳам қўшиқ айтишни билади» деб, ўғлини етаклаб борганлар кўп бўлди. Тўғри, орзуга айб йўқ. Аммо шоир ўзи ёзган шеърга куй басталай билмаслиги, бастакор эса шеър ёза олмаслиги каби ҳар кимнинг ўз йўли, ўз иқтидори бор-да... Таниш-билиш, қариндош-уруғчилик билан бир-икки, боринг ана уч марта чиқар. Хўш, кейинчи?! Ахир одамларни «Менинг қўшиғимни тингла!» деб мажбур қилолмайсизку!

Ҳар қандай санъат маҳсули хоҳ у шеър, хоҳ у қўшиқ бўлсин инсон дилидан ўрин олгандагина гўзал ва завқли бўлади-да.

— Достонжсн, дарс қилишга ҳам улгурасизми? Баъзан мактабдан кеч қолишингизга, гоҳо ноилож бормасликка тўғри келиб қолади. Шунда ўқитувчиларингиз Достон бўлганингиз учун индамай қўяқолишадими ёки «2» баҳо ҳам қўйишганми?

— Ҳа, қўйишган. Ҳамма қатори танбеҳ ҳам эшитиб тураман. Дарсларимни мактабдан келибоқ тайёрлаб қўяман, бўлмаса улгуришим қийин. Дадам, кишида кунт бўлса ҳаммасига улгурса бўлади, дейдилар. Дангаса болаларни ёмон кўраман.

— Рустам ака, мактабда ўқитувчиларнинг муносабати қандай?

— Уларга раҳмат. Мактаб директори билан бир неча марта суҳбатлашганман. «Боланинг талантини тарбиялайвериш керак, қаршилик қилсак уволига қоламиз» деб қўлларидан келганча ёрдам беришяпти.

— Кўча-кўйларда сиз тенги болалар бир-бирларига сўкишиб, қўпол гапларни айтиб муомала қилишларига кўп марта гувоҳ бўламан. Бундан эса ҳар сафар дилим хира тортади. Сизнинг ўшанақа тенгдошларингизга муносабатингиз қандай, Достонжон?

— Мен қўпол гапларни айтадиган болаларни ёмон кўраман. Мактабдаям ўшандай болаларга танбеҳ берсам нуқул, «Нима, артистлигинг билан мақтанаяпсанми?» дейишади. Қизиқ, яхши муомала қилиш учун артист бўлиш шартмас-ку! Кейин индамай қўйдим...

— Рустам ака, ўғлингизни шу жажжи ёшига қарамай кўпчилик оғзида номи достон бўлганлиги биз мухлисларга аён. Сизларга ҳам шу сезиладими?

— Кўпроқ кўча-кўйда. Яқинда ўғлим билан бозорга бирга чиқишимизга тўғри келиб қолди. У ерда бўлган воқеаларни бир кўрсангиз эди. «Вой, Достонжон-ку, бери кел, ма, мана, бу олмани олгин, ма, анор» деб биров уни узатган, биров буни. Олмасанг, ҳафа ҳам бўлишади. Зўрға қочиб қутулдик. Ўзбек барибир меҳри дарё, болажон халқ-да.

Оилавий юмуш билан Наманганга борувдик. Бироз бўш вақтимиз бор эди, магазинга кирдик. Бир пасда 300-400 бола пайдо бўлди-ю, қуршаб олишди. «Қачон келдилариз, Достон қачон концерт беради», деб ҳолижонимизга қўйишмаса денг, Нокамтарликка йўймангу, бундан фахрланар экансан, киши. Лекин ҳушёрлик ва камтарлик кишига ҳамиша керак. Шунинг учун ўғлимга ҳам ота, ҳам устоз сифатида фақат яхши ва камтар бўлишни уқтириб чарчамайман. Негаки санъаткорга қараб турадиганлар, уни кузатувчилар кўп бўлади. Сал оёғи тойса, йиқилиб тушди, дегувчилар ҳам бисёр.

— Шу кунларда қандай юмушлар билан бандсизлар?

— Достонжон ҳақида суратга олинаётган 50 минутлик фильм-концертга боғлиқ ишлар билан машғулмиз. Янги қўшиқлар яратишга ҳам вақт топаяпмиз. Ҳадемай Достоннинг ашулалари ёзилган пластинка сотувга чиқади.

— Достонжон машҳур санъаткорлардан кимларга кўпроқ ўхшагингиз келади? Қайсини кўпроқ севасиз?

— Ҳаммасига ўхшагим келади, ҳаммасини яхши кўраман. Дадам эса: «Санъаткорнинг ўз овози бўлиши керак. Машҳурларга тақлид қилишни эмас, аксинча улардан машҳурлик сирини ўрганиш керак» дейдилар.

— Ҳар кунингиз санъат билан, санъаткорлар билан. Оғирлик қилмайдими? Зериктириб қўймайдими?

— Баъзан оғирлик қилади. Шунда кўчага чиқиб, болалар билан ўйнагим, тўполон қилгим келади. Кейин дадамнинг гаплари эсимга тушадию, ўзимни тўхтатаман. Умрни, вақтнинг қадрига етиш керак, дейдилар дадам. Ундан кейин ҳозир инглиз тилини ўрганаяпман. Ҳар замонда бир пас-бир пас коптоқ ҳам тепаман. Боксни ҳам яхши кўраман.

— Эртак китобларни ҳам ўқиб турасизми?

— Ҳа.

— Барча эртакларда бўладиган меҳрибон сеҳргар рўпарангизда пайдо бўлса-ю, «тила тилагингни» деб айтса, даставвал нимани сўраган бўлар эдингиз?

У бир баҳя ўйланиб, сўнг менга қараб «Афсус, келмайди-да» деди. Саволимни тушунмади, дея қисқагина такрорлаганимдан сўнг эса китоб жовони устидаги суратга имо қилди... Бехосдан ўз-ўзимдан ҳижолат бўлиб, бундай савол билан мурожаат қилганимдан афсусландим. Негаки жовон устида марҳум акаси — Қаҳрамоннинг сурати турар, ука эса сеҳргардан «Акамни бизга қайтаринг, деб сўраган бўлардим» қабилида суратга ишора қилган эди. Кутилмаган жавобдан ўнғайсиз аҳволда эдим. Рустам ака эса кўзларидаги ёшни сездирмаслик учун секин қўзғалдилар...

* * *

ДОСТОН Убайдуллаев «Тангалик болалар» фильмида ўзига хос ажойиб бир образ яратганидан хабарингиз йўқдир ҳойнаҳой. Шахсан мен бундан бехабар эдим. Пойтахтдаги А. Навоий номидаги санъат саройида қисқа фурсат намойиш этилган фильмдан воқиф бўлганлар, чипта ололмай кўришдан бенасиб қолганлар ҳам анчагина экан. Бизнингча, ўз киношуносларимиз, санъаткорларимиз томонидан яратилган, миллийлигимиз йўғрилган ана шундай киноларни ойнаи жаҳон орқали вақти-вақти билан намойиш этиб турилса мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Суҳбат давомида Рустам ака Достонжоннинг бугуни, эртаси, келажаги билан боғлиқ бошқа жиҳатлар, таъбир жоиз бўлса, қаламга олиш мумкин ва баъзи бир томонларни ўйлаб, ёзиш ноқулай бўлган масалаларни ҳам тилга олдилар. Ота-бола билан юзма-юз туриб мусоҳабада бўлар эканман, чин кўнгилдан бу жонкуяр отага хаёлан яна ҳам сабр матонат тиладим. Яратгандан унинг ишлаб чарчамаслигини, Достонжоннинг номи эса халқимиз орасида ҳамиша достон бўлиб юраверишини сўрадим.

Хайрлашаётганимизда у «30 март куни келинг» деди. Ҳайрон бўлдиму, сир бермай, хўп дедим. Кейин ташқарида Рустам ака «туғилган куни» деб тушунтирдилар. Қарасам, вақт оз қолибди. Шу ўзи ёш, лекин ўзбек санъатида ўз ўрнини топган, ортидан ҳар бир оилада ўз «достонча»лари пайдо бўлишига беихтиёр сабаб бўлган укамизга совға бўлсин, деб ушбуларни шоша-пиша қораладим. Аммо бироз кечикиб эълон қилинди.

Бизда катта ёшдаги санъаткорларни табриклаш одатусига кирган. Ваҳоланки, ҳақиқий санъаткорларни ёшидан қатъи назар табриклашга ўргансак қандоқ яхши...

Ҳаловат РАҲИМ қизи,
«Туркистон» мухбири.

Йўл бошидаги ўйлар

«КЎЗОЙНАК»НИНГ ДАРСИДАГИ «ОЛИФТАЛАР»

Кўринишларидан мактаб ўқувчиси эканлиги яққол билиниб турган икки қиз рўпарамдан келишарди. Ёнимдан ўтишаётганда уларнинг қуйидаги гаплари қулоғимга чалинди:

— Кўзойнакнинг дарсида ухлаб қолибман. Ҳеч қайсинг бундоқ туртиб ҳам қўймапсанлар. Уйга нима берилди ўзи?

— Ўтган дарсни охирига етказолмади. Яна қайтариб келар эканмиз. Менга қара, эртага «Кесак»нинг дарси бор... Жонга тегди-да!

Қадамим секинлашди. Ўз мактаб йилларимни эслаб кетдим. Мен ҳам шўх, ерга урса осмонга сапчийдиганлардан эдим, дўстларим билан синов ишларию, иншоларни боплаб кўчирар, иложини топиб, кино-пино томонларни ҳам дарс вақтлари «зиёрат» қилардик. Ҳозиргина ёнимдан ўтиб кетган икки ўқувчи қиз билан ўзимизни солиштирмоқчи бўлдим. Қизлар айтган «кўзойнак» ва «кесак» деган сўзлар ўқитувчига қўйилган лақаб эканлиги ҳаммангизга аён бўлса керак. Қизлар устига-устак ўша ўқитувчининг дарсида ухлаб қолишибди. Тавба, наҳотки у киши синфдаги аҳволни кўздан кечириб турмаган? Мен бундай дарс ўтилишини тасаввур ҳам қилолмайман. Майли, мавзудан четлашмайлик. Мавзу эса энг хунук иллат — ЛАҚАБ ҳақида.

Баъзан ўйланиб кетаман. Нега, нима учун лақаб кўпинча мактаб ўқувчилари томонидан устозларига, ўзларидан бир неча ёш катта инсонларга қўйилади? Агар дўстингга, тенгқурингга лақаб қўйиб олсанг, бунга чидаш мумкиндир. Лекин устозларга...

Лақабни ўзимча бир неча турга бўлиб чиқдим. Масалан эркаловчи лақаблар, мавқе, касб-кор, мерос лақаблар. Бундан ҳеч ким хафа бўлмаса, кўнглига оғир олмаса керак. Дейлик — Пўлат катта, Қосим мўйлов Талъат пиён. Баъзан исмларни қисқартириб айтишади: Нилу (Нилуфар), Боту (Ботирхон), Потя (Фотима), Алик (Алишер, Аъзамат), Саи (Саида), Жуқки (Зулхумор)... Мана бунисига ҳеч чидаш мумкин эмас. Нима, ўша Саи, Аликлар чала туғилишганми ёки талаффузга яна бир бўғин қўшиш шунчалар қийин бўлиб кетадими?

Мен айтмоқчи бўлган лақаблар эса ҳақорат, камситиш, шахснинг устидан кулиш учун қўлланилади. Энг ачинарлиси зиёкор муаллимларга нисбатанлигидир.

Пойтахтдаги мактаблардан бирининг ўқувчиларини саволга тутганимда шу нарса аён бўлдики, дарсни пухта биладиган, талабчан, қаттиққўл муаллимларга камдан-кам холлардагина лақаблар қўйилар экан. Ўқувчилар менга «кампир», «кобра», «лайча», «тўти», «бомба» каби лақабларни санаб беришди. Уларни ким қўйган деб сўраганимда: «Биз юқори синфлардан эшитиб ўрганганмиз» дея ўзларини оқлашди.

Биз ҳам мактабда ўқиган пайтда баъзи бир ўқитувчиларга нисбатан лақаблар қўллаганмиз, лекин улар инсон шахсини таҳқирлашдан, ҳақоратлашдан, жисмоний камчиликлари устидан кулишдан йироқ эди. Ҳар ҳолда биз уларга лақаб тақасак ҳам, уларни устоз сифатида ҳурмат қилардик.

Наҳот лақаб шахсдан-шахсга эмас, синфдан-синфга кўчаётган бўлса. Наҳот, мактаб тизимимиз шундай «ривожланиш» йўлида бўлса? Тўғри, камчилик, қусур ҳар биримизда бор. Бироқ шуни бўрттириб, қўшиб-чатиб, бошқаларга билдириш учун лақабдан фойдаланиш керакмикан?

Ушбуларни ёзишимга кўчада учратган «кўзойнак»нинг дарсида ухлаб қолган икки қиз сабаб бўлди. Ўрганган кўнгил, ўртанса қўймас. Уларнинг лақабфурушликларининг гувоҳи бўлиб, ғазабланиб «олифталар» деб юборганимни билмай қолдим.

Нодир МАҲМУДОВ.

«БУЛБУЛ»

Ногаҳон 9-«А» синф ўқувчилари ўтирган синфхона ташқарисидан булбулнинг нолаи фиғони эшитилди. Бу таниш овоздан ҳамма сергакланди. Дилфузанинг ҳолати ёлғиз ўзигагина аён. Қиз хаёлини бир ерга тўплаб, қўлига қалам олади ва ошиқ «булбул»га мактуб битди: «Чиқолмайман. Кутманг. Д.» Қўлидаги буклоғлик қоғозни деразадан пастга ирғитди. Шундан кейингина «булбул»нинг фиғони тинчиди. Бир оз... Аммо ана шу сониялар қиз учун асрга тенг бўлди. «Наҳотки кетса! Наҳот кутмаса!» Дилфузанинг вужуди қулоққа айланди. Лекин у ўқитувчининг маърузасини эмас, «булбул»нинг сайрашини кутди. Устозининг бир неча бор танбеҳ беришлари ҳам бефойда кетди.

Орадан бир қанча вақт ўтар-ўтмас, яна ўша таниш овоз эшитилди-ю, Дилфузанинг юраги алланечук бўлиб кетди. Ўз ҳолатини биров сезмадимикан деб, атрофга олазарак боқди. Ҳайтовур, ҳеч ким пайқамапти. Ёнида ўтирган дугонасидан соатни сўради. Ҳали 15 дақиқа бор. Аксига вақт ҳам секин ўтади.

Мана орзиқиб кутилган, ҳаётбахш қўнғироқ ҳам урди. Дилфуза уйга берилган топшириқни ёзиб олишни ҳам унутиб, ўқитувчисининг ҳай-ҳайлашига ҳам қарамай синфдан отилиб чиқиб кетди. Уни ҳозир на таъна-дашном ва на ўқитувчи тўхтата оларди. Чунки уни кутишяпти...

Д. ОРИПОВА.

Меҳмонхона

«Катта танаффус» муштарийлари! Ўзингизга маълум, саҳифамиз асосан мактаб ўқувчиларинике. Лекин мактабни, илми толибларни қандай қилиб ўқитувчилардан, устозлардан айри ҳолда ёритиш мумкин? Қолаверса муштарийларимизнинг учдан бир қисмини катталар ташкил қилади. Шундай экан, биз атайин «Меҳмонхона» деган руки очдик. Унга катта ёшдаги «Катта танаффус»чилар ташриф буюришади. Бугун унда мухбиримиз муаллима аёл билан суҳбатлашади. Мулоқот мактаб ўқувчилари учун ҳам қизиқарли бўлса керак деб ўйлаймиз. Ахир устозларнинг ички кечинмаларидан оз бўлса-да хабардор бўлсак, уларнинг машаққатли меҳнати қадрига етардик...

Эти сизники — суяги бизники

Ўқувчиларни кўп кузатаман. Улар билан дўстлашгим, сирлашгим келади. Лекин ҳар доим ҳам бунинг уддасидан чиқавермайман. Назаримда ҳозирги ўқувчилар ҳам, ўқитувчилар ҳам нимадандир норози, уларни бир-бирларига боғлаш, яқинлаштириш учун нимадир етишмаётгандек, нимадир халақит бераётгандек. Ўша нарсалар — нима!

Шу саволларга жавоб топиш ниятида Чирчиқ шаҳридаги 12-ўрта мактабнинг она тили ва адабиёти муаллимаси Меҳринисо Мирзаева билан суҳбатлашдим.

— Меҳринисо опа, улуғ деган сўзни устозларга нисбатангина қўллагим келади. Чунки мен бу касбнинг улуғлиги ва қийинлигини яхши ҳис қиламан. Айниқса, ҳозиргидек кескин бир даврнинг тезоб фарзандларига дарс бериш, кўнглига йўл топиш осон бўлмаса керак. Шу маънода ўқувчиларингизнинг қайсарлигу, бебошликларидан безиб кетган пайтларингиз ҳам бўладими!

— Ҳаётда нималар бўлмайди дейсиз! Ўқувчилар билан орамизда ҳам аччиқ-совуқ гаплар ўтиб туради. Баъзан тезлик қилиб, асабим бузилганда, ўзимни тўхтатолмай қоламан ва шу чорак ёки шу ўқув йили тугаса, албатта, мактабдан кетаман, деган фикрга ҳам бораман.

Лекин, биласизми, болалар шуниси билан биздан устунки, уларнинг юрагида кек сақлаш бўлмайди. Ҳеч гап бўлмагандек атрофимда айланишаверади, баъзан кечирим сўраб жаҳлимдан туширишади.

— Бирор кун кетиб қолишингиз ҳам мумкинми!

— Иш бошлаганимга 14 йил бўлди. Энди кетолмасам керак. Ҳаётда болалардек яхши ҳамдард тополмаслигимга аллақачон иқрор бўлганман.

— Сизнингча, ўқитувчи ўқувчиларини ўзидан бездирмаслик учун нималар қилиши керак!

— Ўқитувчи ўз фанинигина эмас, болаларни ҳам севиши керак. Севганда ҳам, катта муҳаббат билан. Уларни тушунишга ҳар доим ҳаракат қилиши лозим. Баъзан ниманидир тан олишга, ён беришга тўғри келсаю, сиз бундан бош тортсангиз, албатта ютқазасиз. Менинг назаримда, болалардек талабчан, синчков ва кузатувчан халқ йўқ. Шунинг учун ҳам уларни атрофингизга тўплаш учун билимнинг ўзи етмайди, Меҳр ҳам керак.

Мен ўқитувчини санъаткор деб биламан, санъаткор бўлганда ҳам кенг тармоқли санъаткор. У вақти келса, режиссёр ёки актёр ҳам бўлади, баъзан масхарабозлик қилишга ҳам тўғри келади. Бир сўз билан айтганда, ўқитувчи она бўлиши керак.

— Сиз ўқитувчи она бўлиши керак дедингиз. Она фарзандини кечаю-кундуз фақат эркалатиб ўтирмайди. Ундан ниманидир талаб қилиши, буйруқ бериши мумкин, вақти келса, боласини жазолайди, уришиб ёки уриб ҳам қўя олади. Нима деб ўйлайсиз, мана шунга ўхшаш ҳуқуқларни муаллимга ҳам берса бўладими!

— Менимча, берса бўлади, чунки ҳозир болаларнинг кўп вақти мактабда ўтади. Бинобарин, уларни бу вақтда ҳам она назоратисиз қолдириш мутлақо мумкин эмас.

— Масалан, ўзингиз «қулоқсиз» ўқувчиларингизга нисбатан қандай жазо чораларини қўллайсиз! Хусусан, болаларни уришни тўғри деб ҳисоблайсизми!

— Қизиқ савол бердингиз. Ҳозирги ўқувчилар ўз ҳақларини керагидан ҳам ортиқ талаб қила оладилар. Масалан, у Сизга бемалол «Уришга ҳаққингиз йўқ! Нега ҳақорат қилаяпсиз!» дея олади. Бироқ ўзларининг нималарга ҳаққи бор ёки нималарга ҳаққи йўқлиги ҳақида ўйлаб кўришмайди.

Ўзимга келадиган бўлсак, «қулоқсиз» болаларни овозимни бироз кўтариб ёки пасайтириб, бирор яхшироқ шеър ўқиш ё бир қизиқарлироқ савол бериш орқали тартибга чақираман, кўпинча, «қизим, сенга айтаман, келиним, сен эшит» қабилида иш тутишимга тўғри келади.

— Бу усулларингизни писанд қилмайдиган ўқувчилар ҳам учрайдими!

— Ўн йиллар олдин деярли учрамасди, ҳозир учрайди. Бояги саволингизга жавоб: бунақа ўқувчиларни бир-икки марта уриб қўйсангиз зиён қилмайди. Ахир ўқитувчи ҳеч қачон жароҳат етадиган даражада ёки ўч олиш мақсадида урмайди-ку!

— Илгарилари болаларини «эти Сизники, суяги бизники» деб мактабга беришган. Эҳтимол, шу боисдан ҳам боболаримиз, момоларимиз бизга нисбатан зиёлироқ ва маданиятлироқ бўлишгандир. Она боласини ҳаммага ёмонлаб, бўлар иш бўлгандан кейин оҳвоҳ қилиб юргандан кўра вақтида бунинг олдини олгани дуруст. Шу маънода ўқитувчиларнинг ўқувчилари устидан шикоят қилиб юришлари ёки синфдан йиғлаб чиқиб кетишлари менга эриш туюлади.

— Тўғри, биз ўзимизнинг ожиз томонларимизни болаларга мумкин қадар кўрсатмаслигимиз керак. Чунки ўқувчи устозига ишонсагина, суянсагина ундан бирор нарса ўргана олади.

— Ҳалиги гапингиздан келиб чиқиб, яна бир савол бермоқчиман! Қизларингизнинг мактабга пардоз қилиб келишларига қандай қарайсиз!

— Замирахон, мактаб ёшидаги қизларнинг орасида хунуги бўлмайди. Демак, пардозга ҳожат йўқ. Мен қизларимнинг озода, тараниб, текис кийиниб юришларини жуда хоҳлайман. Лекин кимёвий бўёқлардан фойдаланиб пардоз қилиб юришларига рухсат бермайман. Улар мабодо бошқа мактабдаги қизларни рўкач қилишса, «улар менинг боламмас, сенга мен онаман» дейман.

— Мактабда бир хил кийиниш — форма масаласига қандай қарайсиз! !

— Мен форма керак, деб ўйлайман. Ҳозир айрим юқори синф ўқувчилари форма кийиш у ёқда турсин, папка ҳам кўтаришмай қўйган. Кейинги йилларда мактаб кийимини йўқ қилиш ҳақида очиқ кўрсатма бўлгани йўқ, лекин шунга ўхшаш гаплар қулоққа чалинди. Бизнинг мактабимизда ҳам деярли форма йўқ. Аммо болалар ола-була кийиниб юришса, одамга хунук кўринаркан. Бунинг устига ўқувчилар тенгсизликни тўғри қабул қилишолмайди. Масалан, 10-синфда ўқийдиган бир йигит дурустроқ оёқ кийими бўлмаганлиги учун бир чорак давомида дарсларга келмади. Ҳар ҳолда мактаб ноёб кийимларни кўз-кўз қилиш майдони бўлмаслиги керак.

— Мактабга миллий кийимларда келиш ҳақида ҳам таклифлар бўляпти. Бу ҳақда қандай фикрдасиз!

— Мактаб кийими бўлиши керак, лекин у қанақа бўлади, буни мен билмайман. Эҳтимол, илгаригидек қолгани маъқулдир, ахир ҳамма нарсани ўзгартириш шарт эмас-ку! Эҳтимол, фақат сидирға матодан тикилган кийимларни кийиш мумкиндир. Лекин ҳар ҳолда атлас кўйлак ёки беқасам чопон эмас. Миллий кийимларнинг турли байрам ва тантаналарда кийилгани маъқул, йўқса, уларнинг қадр-қиммати қолмайди.

— Нима деб ўйлайсиз, мактабда кўпроқ аёллар ишлагани маъқулми ёки эркакларми!

— Ҳозир ўзингизга маълум, ўқитувчиларнинг асосий қисмини хотин-қизлар ташкил этаяпти. Мактабда ишлаётган эркаклар ҳам аста-секин ўзларига бошқа иш топиб, кетиб қолишаяпти. Мен боя ўқитувчи она бўлиши керак, деганимда аёл муаллимларни назарда тутгандим, демак эркак ўқитувчилар ота вазифасини бажариши керак. Уйда она кўнгилчан, ота қаттиққўл. Мактабда эса болалар кўпинча отанинг қаттиққўллигидан бенасиб қолишмоқда. Мен эркак муаллимларимизнинг кўпроқ бўлишини ҳоҳлардим. Шунда биз ҳам унча қийналмасдик.

— Сўнгги саволим, қизлар ва йигитларнинг алоҳида-алоҳида ўқитилишига муносабатингиз қандай!

— Бу саволингизга дап-дурустдан бирор нима дейиш қийин. Лекин бизнинг мактабимизда шунақа битта синф бор. 10«В» да фақат қизлар ўқишади. Биласизми, Замирахон ўша синфга кирсам дам олиб чиқаман, худди санъат оламига кириб қолгандек бўламан. Баъзан ўқитувчилар дарсга маълум сабаблар билан келишмай қолса, уларни 10«А», яъни аралаш синф билан қўшиб бирга дарс ўтишга тўғри келиб қолади. Ўшанда 10«В» нинг қизлари «опа, бугун мендан сўраманг!» дегандек ёлвориб қараб туришади, худди шунингдек нариги синфнинг йигитлари ҳам дарс бошланишидан олдин сўрамасликни илтимос қилиб кетишади. Дарсни билмаганликлари учун эмас, бир-бирларидан истиҳола қилганликлари учун шундай дейишади. Шу тажрибадан келиб алоҳида ўқитиш афзалдек туюлади. Фақат бу нарсани юқори синфлардагина амалга ошириш мумкин. Бошланғич синфдаёқ қиз болалар билан ўғил болалар ўртасига парда тортиб қўйсак хато бўлар. Ахир Тоҳир-Зуҳра, Лайли ва Мажнунлар ҳам бирга ўқишган-ку!

Мен Меҳринисо опага раҳмат айтиб хайрлашдим ва мумкин қадар шундай муаллимларимизни мактабдан йироқлаштирмасликнинг чораларини кўрмоғимиз керак деб ўйладим. Ахир биз ҳам энг яхши ибратларни улардан олганмиз, энг хушнуд хотираларимиз мактаб билан боғлиқ, энг яхши дўстларимиз синфдошларимиз орасида.

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА,
«Туркистон» мухбири.

Нафақат жумҳуриятда, балки Ўрта Осиёда биринчилардан бўлиб ташкил этилган Янгийўл технологик коллежи ўқиш-ўқитиш ишларини бошлаганига ҳам уч йил бўлди. Коллежнинг кундузги ва сиртқи бўлимлари мавжуд бўлиб, унда 2 мингга яқин талаба таълим олади. Коллежга 9—11 синфни тугатган лаёқатли ўқувчилар қабул қилинади. Коллежда ўқиш фақат босқичма-босқич, кўп вариантлигина бўлмасдан, балки мусобақали ўқитиш йўли билан ҳам олиб борилади.

Коллежнинг афзаллик томонлари шундаки, бу ерда ўқув жараёнида талаба амалий машғулотларни бевосита қўшиб ўрганганликлари учун ўқишни тугатгач, бемалол мустақил иш олиб бораверади, ўз билимини ошириш ниятида бўлган битирувчилар эса республикамиздаги шу соҳага ихтисослашган институт ва университетларга суҳбат ўтказиш йўли билан кундузги бўлимга 3 курсдан, сиртқи бўлимга 4-курсдан қабул қилинади.

Бу даргоҳда ўқиш беш кунлик тизимда олиб борилади. Шанба кунлари турли хил саёҳатлар, экскурсиялар уюштирилади, ўйин-кулги кечалари ўтказилади.

СУРАТДА: ўқитувчи Дилором Тўлаганова талабаларга сабоқ бераётир.
Ф. ҚУРБОНБОЕВ сурати. ЎзА.

Ўлкамизни кезмоқда Наврўз

Пойтахтдаги 4-болалар боғчаси жамоаси ҳам Наврўзни шоду хуррамлик билан қарши олди.

— Болаларимиз байрамни соғиниб қолишган экан, — дейди боғча мудираси Неля Шарафутдинова. — Мана 2 йилдирки, Наврўз тантаналари бизда ўзгача файз билан ўтмоқда. Ота-оналар билан биргаликда сумалак тайёрламоқдамиз.

Боғча Тошкент тўқимачилик комбинатига қарашли. Аммо жуда ажойиб. Болаларнинг кўнгилли дам олишлари учун барча шарт-шароитлар муҳайё қилинган. Спорт зали, мусиқа, дам олиш хоналари бор. Ҳатто ўзларининг кичкинагина театрлари мавжуд. Бу ерда кичкинтойлар учун зарур бўлган турли ўйинчоқларнинг тақчиллиги ҳам сезилмайди. Тарбиячилар, мутахассислар, оталиқ ташкилотидагилар йўлини топишган. Ҳар хил чиқинди, кераксиз хом ашёлардан кўркам қўғирчоқлар, машиналар ясаб олишган.

Хуллас, 4-болалар боғчасида бошқалар ўрганишга арзийдиган ишлар жуда кўп экан. Тасанно.

СУРАТЛАРДА: боғчада Наврўз шодиёналаридан лавҳалар.

Суратчи Муҳаммад АМИН.

Сафарнома

Аҳмаджон МЕЛИБОЕВ

(Боши ўтган сонларда).

Ахборот амриқоликларнинг кундалик эҳтиёжига айланиб қолганлигига ўзим гувоҳ бўлдим. Индиана университети кутубхонасида бўлган киши буни ўз кўзи билан кўради. Ахборотлар дунёнинг ҳамма бурчакларидан тўхтовсиз келиб турибди. Кечаги воқеалар бугун эрталаб мажмуа ҳолида чоп этилиб столингиз устида туради.

Амриқонинг Тошкентдаги элчихонаси ходимлари бундай анъанани давом эттириб, мана бир неча ойдирки, давлат департаменти фаолиятига оид энг муҳим ахборотларни ўша куннинг ўзида газета ва журналларнинг муҳарририятларига етказиб бермоқдалар.

Хабардорлик — турли хил фисқу фасод, ғаразли мишмишларнинг кушандасидир. Бўлиб ўтган у ёки бу воқеа хусусида кўчада чала-кам-чатти гапларни эшитганингиздан кўра, аччиқ бўлса-да ҳақиқатни билганингиз афзал. Бу ҳақда ўйлаб кўрсак ёмон бўлмасди.

Сафардан қайтгач, ҳамкасб дўстларимдан бири «Амриқода лекция ўқибсизми», деб қолди кулиб.

— Ҳа, ўқидим, — дедим.

— Таржима қилиб туришган-да, а?

— Йўқ, — дедим, — таржима қилишмади. Ўзбек тилида ўқидим. Савол-жавобларимиз ҳам ўзбек тилида бўлди.

— Ие-ҳа, — деди дўстим бир зум олдинги ҳайрати бирданига сўнар экан, — ватандошлар билан гурунглашибсиз-да!

— Ватандошлар билан гурунглашганим бошқа. Лекцияларни амриқоликларга ўқидим. Ўзбек тилида.

— Йўғ-е?

Дўстимга ўзбек тилини ўрганаётган амриқоликлар тўғрисида сўзлаб беришимга тўғри келди.

Амриқода Ўзбекистонга, ўзбек тилига қизиқиш катта. Аниқроғи, бу қизиқиш биргина биз билан эмас, бутун Туркистон, унинг қадим тарихи билан боғлиқ. Мен сафар чоғида қирғиз, қозоқ, туркман, тожик тилларини ўрганаётган ёшларни ҳам кўрдим, Бобур, Шайбонийхон даврларини, Яссавий, Нақшбандий маънавиятини ўрганаётган ёш тадқиқотчилар билан суҳбатлашдим. Тиллари анча келиб қолган. Тарихимизни, урф-одатларимизни биздан кам билишмайди.

Шулардан бири ота-онаси асли япониялик бўлмиш Мими Дон. Биз у билан шу йил ёзда Тошкентда танишганмиз. Шаҳронийга ҳамроҳлик қилиб, Ўзбекистонни, ўзбеклар ҳаётини ўз кўзи билан кўриб кетди. Мими асли ҳуқуқшунос, ўз соҳасининг яхши билимдони. Аммо Ўзбекистонга қизиқиб қолган. Шу боис ўзбек тилини қунт билан ўрганмоқда. Назокатли бир талаффузда сиз билан гаплаша олади. Нияти ўзбек миллий рақс санъатидан докторлик иши ёзиш. Тошкент сафари чоғида санъатшунослик институтида, «Баҳор» ансамблида бўлди, машҳур раққосалар, уларнинг устозлари билан учрашди. Хонадонларда бўлиб, бешик тўйи, қизлар базми, қуда чорлов, куёв чақириқ маросимларида қатнашди. Водий қишлоқларида оддий одамлар ҳаёти билан танишиб рақс санъатимизга доир тасаввурини бойитди.

Мими Амриқода мендан «Сиёсатнинг рақс санъатига таъсири тўғрисида нималар дея оласиз?», деб сўраб қолди. Очиғини айтсам, ундан айни шу саволни кутган эдим.

Рақс санъатимиз сиёсат таъсирида эзилган, жабрланган соҳалардан бири ҳисобланади. У ўзининг асл моҳиятини, жозибасини, миллий руҳини тўла сақлаб қолгани йўқ. Композициянинг ўзида, либосларда, ҳаракатларда, чирпирак бўлиб айланишлару оммавий саҳналарнинг якунларида сохта тантанаворлик, сохта улуғворлик мавжуд.

Рақс шундай бир асарки, унда энг муҳим нарса — меъёрдир. Ортиқча ҳаракат, ортиқча табассум ёки ортиқча силкиниш меъёрни бузади, моҳиятни хиралаштиради. Бизнинг кўпгина рақсларимиз ўта замонавийлаштирилгани, байналмилал либосларга буркалгани учун ҳам халқимизнинг реал ҳаётидан, туриш-турмушидан, уй-кечинмаларидан анча йироқ. Уларни томоша қилган киши бу элнинг бахтидай бутун бахт йўқ бу дунёда, деган янглиш хулосага келади.

Ачинарлиси шундаки, халқимизнинг ўтмиши, тарихига бағишланган деярли барча рақслар яна ўша мафкуравий манфаатлардан келиб чиқиб нуқул қора бўёқлар, зулматга бериладт. Бу рақслар собиқ тузумнинг «ўзбек халқи ўтмишда саводсиз бўлган, унинг бутун тараққиёти Октябрь инқилоби билан боғлиқ», деган сийқа уйдирмасини асослашга хизмат қилади. Бу уйдирма баъзи олимларимиз, тарихчи мутахассисларимиз руҳига шу қадар сингиб кетганки, улар ҳамон асл ҳақиқатга ҳадик кўзи билан қарамоқдалар.

Бундан уч-тўрт йил илгари машҳур ансамблимиз билан хорижга бориб, айрим ҳолатларга бироз ҳижолат ҳам чекканимни ёзганман. Баъзи раққосаларимиз гўзал ва латофатли хиром қилиб, томошабинларнинг олқишларини олишди, аммо ўзаро мулоқотлар чоғи... ўзбек тилини унча яхши билмасликлари маълум бўлиб қолди. Мими билан рақс санъатига дахлдор муассасаларга борганимизда нутқимиз русча сўзлар билан қоришиб кетганига яна бир бор ишонч ҳосил қилдим. Мана эшитинг: «Бу қизимиз яқинда ишга келди. Такая талантливая. Как говорится, худонинг ўзи етказди. Гульенка, бу меҳмонлар Америкадан келишган, познакомся...» Бошқа бир меҳмон билан таниқли театрга бордик. Янги спектаклнинг охирги репитицияси, актёрлар тили билан айтганда, прогони кетаётган экан. Аста залга кириб ўтирдик. Аммо спектаклнинг бир саҳнаси ўтар-ўтмас чиқиб кетишга мажбур бўлдик. Режиссёр, актёрлар бир-бирлари билан рус тилида гаплашишарди.

(Давоми бор).

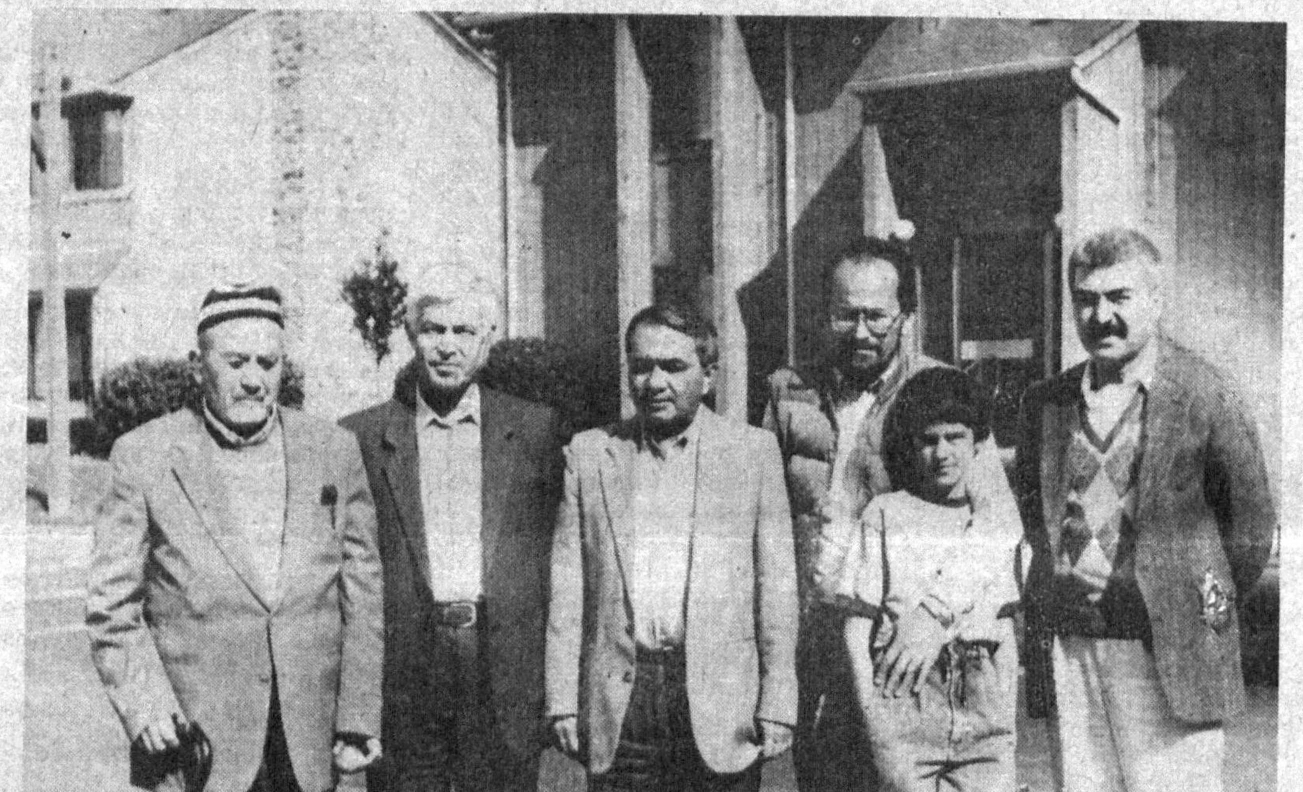

СУРАТДА: чапдан ўнгга — Чикагода истиқомат қилаётган қашқадарёлик ҳамюртимиз Ғиёсиддин Насафий, Индиана университетида ўзбек тилидан дарс бераётган профессорлар Эргаш Умаров, Хайрулла Исматуллаев, Назиф Шаҳроний ўғли Абдусамар билан ва Сирожиддин Насафий.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● АРАЛЬСКДА қозоқ тилида «Кайран Арал» деган янги газетанинг биринчи сони чиқди. Газета асосан Орол муаммолари ҳақида мақолалар бериб боради.

● УКРАИНА Олий Кенгаши Раёсати мустақил давлат фуқаролари тақиб юрган собиқ СССР орден ва медалларининг ҳақиқий эканлиги тўғрисида фармон чиқарди. Ҳозирги Украинада биттагина Украина Президенти Фахрий нишони бор холос.

● АВТОВАЗ «Жигули» машинаси нархини яна учдан бир бараварга оширди. Энди заводдан «Ока» 1,5 миллионга, «09» эса 5 миллионга чиқади. Ҳар хил устамалар қўшилгач, бу нарх яна ошиши мумкин.

● ОМСКДА вилоят ички ишлар бошқармаси ўқув марказида «Лода» деган ном билан Сибир ўқув-ишлаб чиқариш маркази очилди. Бу ерда бир ой ичида хусусий изқувар, хусусий қоровул ва соқчилар тайёрланади. Курсантлар ҳуқуқий ва жисмоний тайёргарликдан ташқари тиббиёт асослари, психология, соқчилик фаолияти ва махсус техникадан фойдаланиш кўникмаларини ҳам ҳосил қиладилар.

● РОССИЯ Фанлар академияси Сибирь бўлими монокристаллар институтининг конструкторлик — технология институтида табиий ёқутдан қолишмайдиган сунъий ёқут ҳосил қилинган. Тажрибахонада бир неча сантиметр ҳажмдаги тажриба нусхалари олинган. Институт директори Геннадий Букиннинг айтишича, яқин йилларда заргарлик учун кристалларни саноат усулида ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш имконияти очилмоқда.

● ЖАЗОИРДАН хабар қилишларича, мамлакат хавфсизлик кучлари сўнгги икки кун давомида 9 нафар Ислом ақидапарастини ўлдирдилар.

● СУДАН ҳарбий тузумининг раҳбари Умар Ал Башир Миср билан муносабатларнинг яхшиланиши мумкин эмас, чунки Миср Судан ҳудудини босиб олган, деб айтди.

● МАШҲУР киноактёр ва каратэ устаси Брюс Линнинг 27 ёшли ўғли Брэндон Ли кинога суратга олиш чоғида юз берган бахтсиз ҳодиса туфайли вафот этди. Ҳеч кимга ҳозирча маълум бўлмаган сабабга кўра, актёрга ўқланган тўппончадан ўқ узилган.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

КОМПЬЮТЕР СЕМИРТИРАРКАН

● МУТАХАССИСЛАРНИНГ фикрича, ишлаб чиқаришда компьютернинг фойдаси беҳиҳоя бўлгани билан инсон соғлиғига таъсир қилмай қолмас экан.

Маълумки, ҳозир кўплаб ишлаб чиқариш тармоқлари компьютерлаштирилган. Мутахассислар аввалги ёзув машинкаси ўрнига компьютер ёрдамида иш бажараётган котибаларни кузатганда шу нарса аниқландики, бир йил давомида уларнинг оғирлиги деярли уч килога ортган, яъни семирган. Бундан ташқари уларда кўриш қобилияти пасайганини ҳам таъкидлаб ўтмоқ лозим, деб ёзишибди «Вечерний Кишинев» газетасида.

СИНГАПУРДА РЕЗИНКА САҚИЧ СОТИЛМАЙДИ

● МАМЛАКАТДА резинка сақич (жевачка) таъқиқланишини ҳар ким ҳар хил тушунади. Бироқ Сингапурда тозалик учун кураш, деб тушунилмоқда. Мана бир йилдирки, у ерда резинка сақич сотиш у ёқда турсин, ҳатто чайнаш ҳам қатъий таъқиқланган. Бу эса албатта, ўз самарасини бермоқда. Энди жамоат жойларида туфуриб ташланган ёпишқоқ сақичлар йўқ, ҳамма ёқ озода. Шу йил январдан буён атиги 34 та сингапурлик метрода сақич чайнаб кетаётган пайтда ушланган ва улардан 30 сингапур доллари миқдорида жарима ундириб олинган (ҳар биридан).

Дарвоқе, кимки, Сингапур метролари ёнида шу «матоҳ»ни сотса борми, бай, бай, ба-ай, 400 сингапур долларилик жарима кутади уни.

Таҳрирсиз хат

Ток урган эмиш

Мен етти фарзанднинг онасиман. Она бўлиш нақадар оғирлигини фақат оналар биладилар. Олтинчи фарзандим Таваккал ноҳиядаги 135-ҳунар-техника билим юртида ўқир эди, 1991 йил 20 апрель куни соат ўн-ўн бир яримлар чамаси ўғлимни синф раҳбари Маҳмуд Омонов ошхонада уриб ўлдирган. Лекин билим юрти ўқитувчилари келишиб, билим юрти ҳовлисидан ўтган захкашни тозалаётган пайтда ёлғондан «ток урди» деб «тез ёрдам» машинасини чақирганлар. Ёрдамга келган шифокорларнинг айтишича ҳам ток урмаган. Касалхонага келсак, ўғлим реанимация бўлимида экан. Не кўз билан кўрайки, фарзандимнинг оғзи, бурни қон эди. Шундай қилиб ҳали ҳаёт лаззатларига тўймаган ўсмиргина болам оламдан бевақт кўз юмди. Орадан уч кун ўтгач ноҳия прокуратурасига «ток урган» деб хулоса берилибди. Сўнгра мен ноҳия прокурори Норовга норозилик аризаси билан мурожаат қилдим. Аммо, ёпиғлиқ қозон ёпиғлигича қолди.

Узоқ югур-югурлардан сўнг Қаршидан медэкспертлар олиб келинди. Қайтадан текширилган марҳум ўғлимнинг бир неча жойидан тан жароҳати олганлиги аниқланди.

Мен ўғлимни ток урганига сира ишонмайман. Ахир 380 вольт кучланишли ток урса, қонни ивитиб қўядику! Ахир марҳум ўғлимнинг кўйлаги қонку!?

Ўғлим жон берган куни синф раҳбари Маҳмуд Омонов тўрт ўқувчи — Бахтиёр Кароматов, Жаҳон Раҳмонов, Мансур Жумаев ва ўғлим Таваккални ошхонага пиёз тозалашга олиб борган. Ҳеч қандай захкаш тозаланмаган. Бугунги кунда Бахтиёр ва Жаҳон ҳарбий хизматда. Мансур эса уйда. Уни ушбу иш бўйича сўроқ қилинган пайтда ҳақиқатан синф раҳбари ўғлимни урганлиги, сўнг оғзи, бурни қонаганини айтди. Кейин синф раҳбари уларни хонага киритиб, ток урди деб айтасизлар, бўлмаса Таваккалнинг аҳволига тушасизлар деб қўрқитган. Ахир катталар ёлғон гапирсаларда, болалар — тирик гувоҳлар рост айтяптиларку. Ўнта бўлса ўрни бошқа, не-не умидлар билан ўстираётган эдим болагинамни. Таваккалимни эсласам кўзларим эмас, бутун вужудим йиғлайди. Уч йилки қалбим куяди.

Ҳурматли рўзнома ходимлари! Мен жабрдийда онанинг ягона илтимосим марҳум ўғлимнинг ўлими сабабини аниқлаб, назорат остига олсанглар. Мунгли она қалбига таскин бериш ҳам савобку.

Салом билан.

Зиёда РАЖАБОВА,

Бухоро вилояти, Ромитан ноҳияси, Нурафшон жамоа хўжалигининг 18-бригадаси.

ТАҲРИРИЯТДАН:

Афсуски таҳририятимизга ҳар куни бундай дардли мактублар кўплаб келади. Илтижо билан ёзилган хатларни тегишли ташкилотларга юборамиз. З. Ражабованинг ушбу мактуби ҳам Республика прокуратураси эътиборига ҳавола этилади. Уйлаймизки, онанинг мактуби изсиз кетмайди.

ZAMAN ЎЗБЕКИСТОН

СИЗНИНГ ГАЗЕТАНГИЗ!
Дунёдаги барча воқеалардан,
энг гўзал
инсоний маърифатдан
кўпроқ ва кенгроқ
баҳраманд бўлишни
истасангиз
газета дўконларидан
«ЗАМАН — ЎЗБЕКИСТОН»ни
харид қилиб,
ўқишингиз мумкин!
Телефонларимиз:
32-56-34, 33-70-95.

ХЎЖАСИЗЛИК

Мабодо бирор ташкилот ёки корхона ходимлари ишида лоқайдлик ва хўжасизлик касаллиги ҳуруж қилса, унга газак олмасданоқ, раҳбарлар шифо излашлари керак. Акс ҳолда, баъзи одамлар «Менга нима?» қабилида иш тутиб, дунёни сув босса ҳам парвойи палак, лоқайд юравередилар. Бу хавфли иллат ўзлари ишлайдиган жойда минг-минглаб сўм маблағнинг тагига сув қўйишини англаб етмайдилар. Бир мисол келтирайлик. Кўплар оғзидан бол томиб, кўкка кўтарадиган бир қатор пахта тозалаш заводларида хотиржамликнинг совуқ шабадалари эсмоқда. Бу эса кишиларни сергаклантириши зарур эди. Жарқўрғон пахта тозалаш заводида 425 та тойнинг шолчалари яроқсизлиги ошкор бўлиб қолди.

Бундан ташқари 848 та пахта толаси тойларининг темир белбоғлари узилганлиги бу ерда ишлаётган «қўлинг дард кўрмагур» меҳнатчиларни сира таажжубга солмади. Лоқайдлик оқибати шу даражага олиб келдики, пахтани сақлаш стандарти талаблари мутлақо унутиб қўйилди. Натижа эса аниқ — корхона минг-минглаб сўм зарар кўрди.

Термиз пахта тозалаш заводида ҳам хўжасизлик иллати авжига минди. Бироқ, корхона директори Ш. Ўташев парво қилмай, беғам юраверди. Раҳбарнинг демагач, ходимларга маззада, ўзи билганидек аравасини тортиб юраверади — ишда технология жараёнлари қандайлиги уни сариқ чақалик ҳам қизиқтирмайди. Аслида технология жараёнлари талаб даражасида тўғри йўлга қўйилганмиди? Йўқ!

Назоратсизлик корхонага қимматга тушди — 320 минг сўмдан кўпроқ зарар келтирди.

Вилоят давлат назорати бошқармаси текширишларида аён бўлган юқоридагидек ўзи бўларчиликлар оқибатсиз қолмади: Жарқўрғон пахта тозалаш заводи директори А. Ибодуллаев қаттиқ огоҳлантирилди. Корхонадаги бир нечта мутасадди раҳбарлар — тайёр маҳсулотлар бўлими бошлиғи А. Умаров, товаршунос А. Шомирзаев ва бошқалар мансаб курсиларини бошқага топшириб кетишди.

Бундан ташқари Термиз пахта тозалаш заводи раҳбари Ш. Ўташев ҳам муносиб «мукофот» соҳиби бўлди.

Энди айрим фактларни ёрдамга чақира қолайлик. Узун ноҳиясидаги «Бўстон» ва «Ёшлик» кичик корхоналари раҳбарлари «уддабуронлик» қилишди: юқори ташкилотлардан рухсат олмасдан туриб 339 тонна (икки корхона) сабзавотни республика ташқарисига чиқариб сотишди. Ахир ноҳиянинг ўзида ҳам назорат қилувчи маҳкамалар борку, бу қинғирлик қандай юз берди экан? Агар ноҳия дўконларида сабзавот маҳсулотлари тўлиб-тошиб ётган бўлсаку, четга сотиш зарар қилмас. Аммо, бу ерда сабзавотнинг ўзи тақчилку?

Текширишдан сўнг «Бўстон» кичик корхонасидан 409380 сўм, «Ёшлик» корхонасидан эса 238500 сўм давлат божи ундириб олинди.

Баъзи хўжаликларнинг бош ҳисобчилари чет мамлакатларга саёҳатга чиққан кишилар, бошқа ташкилотларда ишлайдиган одамларнинг фарзандлари учун институтларга пул ўтказишган. Музработ ноҳиясидаги Чори Қувондиқов номли давлат хўжалиги бош ҳисобчиси Холиёр Дўстқобилов худди шундай ноқонуний йўл тутди. У Туркияга йўлланма учун хўжалик директорининг рухсатисиз 11000 сўм пул ўтказди. Бундан ташқари Тошкентдаги бир олийгоҳ билан хўжалик ўртасидаги шартномага имзо чекиб, Турдиев учун 9000 сўм ўтказилганлиги аниқланди. Давлат ҳисобидан қилинган бу ҳотамтойликлар Дўстқобиловга арзонга тушгани йўқ — мансаб курсисидан ажралиб қолди.

Шунингдек, айрим савдо дўконларида ҳам ножўя хатти-ҳаракатлар содир этилаётганлигидан кўз юмиб бўлмайди. Термиз ноҳиясидаги Учқизил ишчилар таъминоти бўлимига қарашли гастроном мудири Чоршанбиев озиқ-овқат маҳсулотларининг нархини кўтариш вақтида 14980 сўмлик ҳар хил молларни яширган. Шу сабабли Чоршанбиев ҳам мудирликдан четлаштирилди. Фақат... текширишдан сўнг. Хўш, нега савдо ташкилоти раҳбарлари бу эгриликнинг пайини қирқишмаган.

Бу каби қинғир ишлар бошқа савдо ташкилотларида ҳам кам эмас. Узун ноҳиясидаги «Госснаб» деб номланган дўконда 800 килограмм гуруч, 300 килограмм биринчи нав ун, 50 килограмм шакар, 103 банка гўшт консерваси бирданига ғойиб бўлди. Нега? Чунки, нарх кўтарилган, бу товарлар қайтадан баҳоланиши лозим эди. «Госснаб»даги шоввозлар бўлса, шу йўл билан минг-минглаб сўм пулга эгалик бўлиб қолишни ўйладилар. Хайриятки, яшириб қолинган моллар аниқланди ва матлубот жамияти ҳисобига кирим қилинди. Дўкон сотувчиларининг ҳийласи иш бермади. Моллар эски нархда соттирилди. Ундан тушган 9299 сўм маблағ маҳаллий бюджет ҳисобига ўтказилди.

Термиз шаҳридаги «Жайҳун» савдо ишлаб чиқариш акционерлик жамиятига қарашли 2 та дўконда эса озиқ-овқат маҳсулотлари эркин, оила варақаси бор-йўқлиги суриштирилмасдан сотилаверган. Текширишда 52 килограмм гуруч, 480 килограмм шакар, 540 килограмм ўсимлик ёғи оила варақасиз сотилганлиги ошкор бўлиб қолди.

Денов шаҳридаги ёғ-экстракция заводида 696222 сўм, шу шаҳар халқ таълими бўлимида 125700 сўм, шаҳар матлубот жамиятига қарашли универсал магазинда 29800 сўм, нон заводида 32300 сўм маблағдан назоратсизлик оқибатида нотўғри фойдаланилганлигини қандай изоҳлаш мумкин?

Хўжасизликка қарши ўт очиш керак! Шундагина жойлардаги ноxуш манзаралар камайиб боради. Биринчи навбатда, оддий меҳнаткашлар ҳушёр, муросасиз бўлишлари давлатга катта наф келтиради. Бир мисол келтира қолайлик. Олтинсой ноҳиясидаги «Шакарқамиш» давлат хўжалигида содир этилган хўжасизлик ҳақида биров юқори ташкилотларга ариза ёзиб, хабардор қилмаганида оқибати нима билан тугар эди? Шубҳасиз, нуқсонлар янада кўпайиб, кишиларнинг бундан норозилиги ортиши табиий эди. Ариза ўз вақтида текширилди, минг-минглаб сўм маблағ гумдон қилинишига йўл қўйилмади, хўжалик директори Ч. Худойқулов кабинетидан маҳрум қилинди.

Фақат мустаҳкам интизом, хўжасизлик ва ўзбошимчалик иллатларига шафқатсизлик истиқлолимиз дарахтининг илдизини мустаҳкам қилишини бир зум бўлсада унутмайлик. Акс ҳолда... бу иллатлар газак олиб, жамиятга катта хавф солиши ҳеч гап эмас.

Парда ЖУРАЕВ,
Сурхондарё вилояти давлат назорат бошқармаси бош назоратчиси.
Жовли ХУШБОҚОВ,
«Туркистон» мухбири.

Газета саҳифаланаётганда:

ЖУРНАЛИСТ БУЙРАГИНИ СОТМОҚЧИ

Мухбирнинг нимаси кўп, югур-югури. Сафарда бўлиши-ю, очин-тўқин юриши. Шу боис бўлса керак, сўнгги вақтларда Фарғона вилояти радио қўмитасида мухбир бўлиб ишлайдиган Абдусамат Сўфиевнинг ошқозони бот-бот оғрийдиган бўлиб қолди.

Абдусаматни рентгенга туширишди. Ошқозонида ҳеч қандай касаллик йўқ. Лекин... Унинг буйраги учта экан. Шунинг учун ошқозони безовта қиларкан.

Яна бир нарса: Абдусамат ҳали бўйдоқ. Бу йил уйланмоқчи. Бир ўзи эмас, бирданига тўртта ака-укаси билан. Баъзи бировлар унга ҳазиллашиб тўй қачонлигини сўрашса, Абдусамат кулиб дейди:

— Ака, ўзингиз биласиз. Ҳозир тўй қилишнинг ўзи бўлмайди. Ортиқча буйрагимни сотай, кейин тўйни бошлайверамиз.

О. ЗИЁВУДДИНОВ.

Келгуси сонда:

● ОГОҲ БЎЛИНГ: УЧАР ЛИКОПЧАЛАР!

● ҚУШ ҚАБР...

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ
Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Н.ЖАЛИЛОВ, К.ЖУМАНИЁЗОВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (масъул котиб), Қ.ЭШМАТОВ.

Таъсис этувчилар:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
ва
"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.
Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамаси нинг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6
Рўйхатдан ўтиш тартиб № 00130 Буюртма Г—179. 64052 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди. — 21.00.